

Konsumentpolitikens mål och inriktning

Sammanfattning

Utskottet tar i betänkandet ställning till regeringens proposition 2005/06:105 Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning samt de motioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även knappt 40 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005 om skilda konsumentfrågor.

I propositionen föreslår regeringen att de nuvarande fem målen för konsumentpolitiken ersätts av ett nytt mål:

- Trygga konsumenter som handlar hållbart.

Det nya målet bör enligt regeringens bedömning kompletteras med tre nya delmål:

- Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla.
- Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
- Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Det nya övergripande målet och de nya delmålen avses gälla för arbetet såväl nationellt som inom EU och i andra internationella forum. Regeringen avser att fortlöpande följa upp måluppfyllelsen av de nya konsumentpolitiska målen. En samlad utvärdering är tänkt att genomföras år 2009.

I propositionen föreslås vidare att försöksverksamheten enligt lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister utvidgas till att omfatta tvister på hela konsumentområdet. Förutsättningarna för lagens tillämpning skall vara att tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller att det annars finns ett allmänt konsumentintresse av att tvisten prövas. En förlängning av försöksverksamheten föreslås ske till utgången av 2011. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Det föreslås även att det införs en ny bestämmelse i marknadsföringslagen som närmare reglerar hur betalning och indrivning av utdömda marknadsstörningsavgifter skall gå till. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Utskottet föreslår att riksdagen, med ett till den 1 augusti 2006 framflyttat ikraftträdande avseende ändringarna i marknadsföringslagen, skall bifalla regeringens förslag. Med bifall till ett motionsförslag föreslår utskottet ett tillkännagivande rörande behörighetskraven för Konsumentombudsmannen. I övrigt avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 32 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Inledning	9
Ärendet och dess beredning	9
Propositionens huvudsakliga innehåll	10
Utskottets överväganden	12
Principiella och övergripande frågor	12
Nya mål för konsumentpolitiken	16
Systematisk uppföljning	19
Konsumenträtten inom EU	22
Konsumentverket	23
Konsumentvägledning	25
Kunskapsbyggande	27
Konsumentorganisationer	28
Funktionshindre konsument	29
Lagkostnadskommission	30
Konsumenträtt inom offentlig verksamhet	31
Prisinformation	33
Märkning av kläder	34
Märkning av päls	36
Märkning av livsmedel	36
EU-blomman	38
Offentliggörande av livsmedelskontroller	38
Internationellt standardiseringsarbete	39
Reklam riktad till barn	40
Könsdiskriminerande reklam	42
Obeställd reklam	43
Telefonförsäljning	45
Vissa frågor om försäkringar	47
E-handel	49
Tvistlösning utom domstol	50
Betaling av marknadsstörmingsavgift enligt marknadsföringslagen	52
Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister	53
Behörighetskrav för Konsumentombudsmannen	54
Reservationer	59
1. Principiella och övergripande frågor, punkt 1 (m, fp, kd, c)	59
2. Nya mål för konsumentpolitiken, punkt 2 (m, fp, kd, c)	60
3. Systematisk uppföljning, punkt 3 (fp, c)	60
4. Konsumenträtten inom EU, punkt 4 (fp)	61
5. Konsumentverket, punkt 5 (m, fp, kd, c)	62
6. Konsumentvägledning, punkt 6 (m, fp, kd, c)	63
7. Kunskapsbyggande, punkt 7 (m, c)	64
8. Konsumentorganisationer, punkt 8 (m, kd, c)	64
9. Konsumentorganisationer, punkt 8 (fp)	65
10. Funktionshindre konsument, punkt 9 (fp, c)	66

11. Lagkostnadskommission, punkt 10 (m)	66
12. Konsumenträtt inom offentlig verksamhet, punkt 11 (m, fp, kd, c)	67
13. Prisinformation, punkt 12 (fp)	67
14. Märkning av kläder, punkt 13 (fp, c)	68
15. Märkning av päls, punkt 14 (v, c)	69
16. Märkning av livsmedel, punkt 15 (v)	69
17. Märkning av livsmedel, punkt 15 (c)	70
18. EU-blomman, punkt 16 (kd)	70
19. Offentliggörande av livsmedelskontroller, punkt 17 (fp, c)	71
20. Reklam riktad till barn, punkt 19 (kd, c)	71
21. Reklam riktad till barn, punkt 19 (v)	72
22. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 (m, fp)	73
23. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 – motiveringen (kd)	73
24. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 – motiveringen (v)	74
25. Telefonförsäljning, punkt 22 (m, fp, kd, c)	74
26. Vissa frågor om försäkringar, punkt 23 (kd, v, c)	75
27. E-handel, punkt 24 (fp)	76
28. E-handel, punkt 24 (c)	76
29. Tvistlösning utom domstol, punkt 25 (m, fp, kd, c)	77
30. Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister, punkt 27 (m)	78
31. Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister, punkt 27 (fp, c)	78
32. Behörighetskrav för Konsumentombudsmannen, punkt 28 (m, fp, c)	79
Särskilda yttranden	80
1. Konsumentvägledning, punkt 6 (v)	80
2. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 (c)	80
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	81
Propositionen	81
Följdmotioner	81
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	83
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	87
<i>Bilaga 3</i>	
Remissyttranden	89
<i>Bilaga 4</i>	
Lagrådets yttrande	96

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Principiella och övergripande frågor**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L18 yrkande 1, 2005/06:L21 yrkande 1, 2005/06:L290 yrkande 1, 2005/06:L310 yrkande 1 och 2005/06:L319 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. **Nya mål för konsumentpolitiken**

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för konsumentpolitiken (avsnitt 6.1). Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:105 punkt 3 och avslår motion 2005/06:L22 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. **Systematisk uppföljning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L22 yrkandena 3 och 5.

Reservation 3 (fp, c)

4. **Konsumenträtten inom EU**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L22 yrkande 6 och 2005/06:L290 yrkande 3.

Reservation 4 (fp)

5. **Konsumentverket**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L319 yrkande 2.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

6. **Konsumentvägledning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L20 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L22 yrkande 10, 2005/06:L290 yrkande 10, 2005/06:L319 yrkande 3, 2005/06:L332 yrkande 1 och 2005/06:L337.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

7. **Kunskapsbyggande**

Riksdagen avslår motion 2005/06:L310 yrkande 2.

Reservation 7 (m, c)

8. **Konsumentorganisationer**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L19, 2005/06:L22 yrkande 7, 2005/06:L290 yrkande 11 och 2005/06:L319 yrkande 4.

Reservation 8 (m, kd, c)

Reservation 9 (fp)

9. Funktionshindrade konsumenter

Riksdagen avslår motion 2005/06:L290 yrkande 9.

Reservation 10 (fp, c)

10. Lagkostnadskommission

Riksdagen avslår motion 2005/06:L310 yrkande 8.

Reservation 11 (m)

11. Konsumenträtt inom offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L21 yrkande 3, 2005/06:L22 yrkande 4, 2005/06:L310 yrkande 7 och 2005/06:L319 yrkande 5.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

12. Prisinformation

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L243 och 2005/06:L290 yrkande 5.

Reservation 13 (fp)

13. Märkning av kläder

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L21 yrkande 7, 2005/06:L201, 2005/06:L290 yrkande 4 och 2005/06:L312.

Reservation 14 (fp, c)

14. Märkning av päls

Riksdagen avslår motion 2005/06:L21 yrkande 9.

Reservation 15 (v, c)

15. Märkning av livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L21 yrkandena 2, 6 och 8 samt 2005/06:L377.

Reservation 16 (v)

Reservation 17 (c)

16. EU-blomman

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ530 yrkande 14.

Reservation 18 (kd)

17. Offentliggörande av livsmedelskontroller

Riksdagen avslår motion 2005/06:L22 yrkande 13.

Reservation 19 (fp, c)

18. Internationellt standardiseringsarbete

Riksdagen avslår motion 2005/06:L22 yrkande 12.

19. Reklam riktad till barn

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L352, 2005/06:L378 och 2005/06:MJ530 yrkande 4.

Reservation 20 (kd, c)

Reservation 21 (v)

20. Könsdiskriminerande reklam

Riksdagen avslår motion 2005/06:L22 yrkande 14.

Reservation 22 (m, fp)

Reservation 23 (kd) – motiveringen

Reservation 24 (v) – motiveringen

21. Obeställd reklam

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L376 yrkandena 1, 2 och 4 samt 2005/06:T500 yrkande 22.

22. Telefonförsäljning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L18 yrkande 4, 2005/06:L21 yrkandena 10 och 11, 2005/06:L22 yrkande 11, 2005/06:L260 och 2005/06:L328.

Reservation 25 (m, fp, kd, c)

23. Vissa frågor om försäkringar

Riksdagen avslår motion 2005/06:L21 yrkande 5.

Reservation 26 (kd, v, c)

24. E-handel

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L21 yrkande 4, 2005/06:L391 och 2005/06:T500 yrkandena 2, 3 och 11.

Reservation 27 (fp)

Reservation 28 (c)

25. Tvistlösning utom domstol

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L18 yrkande 3, 2005/06:L22 yrkande 9 och 2005/06:L290 yrkande 8.

Reservation 29 (m, fp, kd, c)

26. Betalning av marknadsstörningsavgift enligt marknadsföringslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450), med den ändringen att i ikraftträdandebestämmelsen ”juli” skall bytas ut mot ”augusti”.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:105 punkt 2.

27. Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister, med den ändringen att i 2 § ”kronofogdemyndighet” skall bytas ut mot ”Kronofogdemyndigheten”.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:105 punkt 1 och avslår motionerna 2005/06:L18 yrkande 2 och 2005/06:L22 yrkande 8.

Reservation 30 (m)

Reservation 31 (fp, c)

28. Behörighetskrav för Konsumentombudsmannen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om behörighetskraven för Konsumentombudsmannen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L23.

Reservation 32 (m, fp, c)

Stockholm den 2 juni 2006

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd)¹, Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Pia Nilsson (s)², Johan Löfstrand (s)³, Carina Adolfsson Elgestam (s)⁴, Peter Jonsson (s)⁵ och Mia Franzén (fp)⁶.

¹⁻² Avstår från ställningstagande under punkt 28.

³⁻⁴ Avstår från ställningstagande under punkterna 1–27.

⁵ Avstår från ställningstagande under punkt 28.

⁶ Avstår från ställningstagande under punkterna 1–27.

Redogörelse för ärendet

Inledning

Utskottet tar i betänkandet ställning till regeringens proposition 2005/06:105 Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning samt sex motioner som väckts med anledning av propositionen. Regeringens förslag finns i *bilaga 1* och lagförslagen finns i *bilaga 2*. I betänkandet behandlar utskottet även knappt 40 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005 om skilda konsumentfrågor. Motionsspörsmålen gäller bl.a. konsumentvägledningen, näringsidkares skyldigheter att informera om och märka produkter, marknadsföring och konsumentskydd. Motionsförslagen finns i *bilaga 1*.

I det avslutande avsnittet behandlar utskottet den med anledning av propositionen väckta motionen L23 med yrkande om lagändringar som innebär att kravet på att Konsumentombudsmannen skall vara jurist skall tas bort. Motionen har varit föremål för remissbehandling. Remissyttranden har avgetts av Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Uppsala universitet, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Konkurrensverket, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och Sveriges advokatsamfund.

Remissvaren finns i *bilaga 3*.

Vidare har utskottet inhämtat Lagrådets yttrande över motionen. Yttrandet finns i *bilaga 4*.

Ärendet och dess beredning

Nu gällande riktlinjer för det nationella arbetet med konsumentfrågor fastställdes av riksdagen i november 2001 (prop. 2000/01:135, bet. 2001/02:LU2, rskr. 51). Den svenska inriktningen för EU-arbetet och miljöfrågorna inom konsumentpolitiken angavs i separata skrivelser till riksdagen, våren 2002 i Mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor i EU (skr. 2001/02:148, bet. LU28, rskr. 305) och våren 2003 i Utvärdering av miljömålet i konsumentpolitiken (skr. 2002/03:31, bet. LU14, rskr. 150).

En översyn av konsumentpolitikens mål och inriktning redovisas i promemorian Den framtida konsumentpolitiken – Ett underlag till en ny konsumentpolitisk strategi 2006 (Ds 2004:51). Promemorian har remissbehandlats.

Livsmedelsverket och Statens folkhälsoinstitut har haft i uppdrag att ta fram ett underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet. Uppdraget redovisades i februari 2005. I underlaget analyseras

frågor om ökande folkhälsoproblem relaterade till matvanor och fysisk inaktivitet och 79 olika åtgärder föreslås. Av dessa är 11 åtgärder hänförliga till konsumentpolitikområdet. Förslaget har remissbehandlats.

Konsumentverket har på regeringens uppdrag i två rapporter (pm 2003:12 och pm 2004:14) redovisat förutsättningarna för arbete med tjänsäkerhet.

I förevarande proposition redovisar regeringen sina förslag till mål samt bedömningar om vilken inriktning och vilka prioriteringar som bör gälla för konsumentpolitiken fr.o.m. år 2006. Propositionen behandlar förslag och bedömningar från framför allt promemorian Den framtida konsumentpolitiken, men i viss utsträckning även från övriga ovan redovisade förslag. Utöver de promemorior som nu redovisats har regeringen även beaktat de bedömningar och förslag som redovisas i betänkandena Hållbara laster – Konsumtion för en ljusare framtid (SOU 2004:119) och Bilen, Biffen och Bostaden – Hållbara laster, smartare konsumtion (SOU 2005:51). De båda betänkandena har också remissbehandlats.

Propositionen innehåller utöver förslag till mål för konsumentpolitiken även två lagförslag. Det ena avser lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister (försökslagen) vilken trädde i kraft den 1 december 1997. Lagen gäller efter förlängning till utgången av december 2006.

I mars 2003 gav chefen för Jordbruksdepartementet en utredare i uppdrag att biträda departementet med att göra en utvärdering av försökslagen. En utredningsrapport, KO:s medverkan vid vissa konsumenttvister, överlämnades till Jordbruksdepartementet i februari 2004. Förslagen i rapporten behandlas i denna proposition. Utredningsrapporten har remissbehandlats.

Det andra lagförslaget avser marknadsföringslagen (1995:450). I augusti 2003 påtalade Konsumentverket i en skrivelse till regeringen behovet av bestämmelser som närmare reglerar hur betalning av marknadsstörningsavgift enligt marknadsföringslagen skall ske.

Inom Jordbruksdepartementet upprättades en departementspromemoria, Kompletterande bestämmelser till EG-förordningen om konsumentskydds-samarbete m.m. (Ds 2005:47). I promemorian lämnas förslag som i huvudsak rör kompletterande bestämmelser till den nämnda EG-förordningen, men också förslag som rör betalning av marknadsstörningsavgift. Promemorian har remissbehandlats. I denna proposition behandlas förslaget rörande betalningar av marknadsstörningsavgift. Övriga förslag och överväganden i promemorian bereds vidare i Regeringskansliet.

Propositionen har utarbetats i samarbete med Vänsterpartiet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de nuvarande fem målen för konsumentpolitiken ersätts av ett nytt mål:

- Trygga konsumenter som handlar hållbart.

Det nya målet kompletteras med tre nya delmål:

- Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla.
- Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
- Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Regeringen anför att det nya övergripande målet och de nya delmålen skall gälla för arbetet såväl nationellt som inom EU och i andra internationella forum. En tydlig inriktning för den framtida konsumentpolitiken är att integrera arbetet för hållbar konsumtion liksom barns och ungas perspektiv i de olika sakområdena. Prioriterade frågor är en effektiv och väl fungerande marknadskontroll och tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen på konsumentområdet samt att uppnå ett högt konsumentskydd, särskilt på elmarknaden och inom området elektronisk kommunikation. Resurssvaga grupper uppmärksammas särskilt. Genom en kontinuerlig omvärldsbevakning, där bl.a. nya konsumentproblem identifieras och analyseras, förbättras förutsättningarna för att snabba och adekvata åtgärder vidtas. Kunskapsbyggandet hos konsumenter och andra aktörer på de olika marknaderna har en hög prioritet. En viktig del i det konsumentpolitiska arbetet är att skapa förutsättningar för att konsumenterna har tillgång till saklig och opartisk information. Det konsumentverk som byggs upp i Karlstad, med början under 2006, kommer att ha ett något mer renodlat uppdrag än tidigare. Regeringen kommer fortlöpande att följa upp måluppfyllelsen av de nya konsumentpolitiska målen. En samlad utvärdering genomförs 2009.

Trots fördelar för konsumenterna och stor samhällsnytta utvecklas, enligt regeringen, den kommunala konsumentverksamheten svagt i många kommuner. Regeringen avser att tillsätta en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av den kommunala konsumentvägledningen och att ge förslag på hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela landet.

I propositionen föreslår regeringen – efter Lagrådets hörande – att försöksverksamheten enligt lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister utvidgas till att omfatta tvister på hela konsumentområdet. Förutsättningarna för lagens tillämpning skall vara att tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller att det annars finns ett allmänt konsumentintresse av att tvisten prövas. En förlängning av försöksverksamheten föreslås ske till utgången av 2011. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Det föreslås vidare att det införs en ny bestämmelse i marknadsföringslagen som närmare reglerar hur betalning och indrivning av utdömda marknadsstörningsavgifter skall gå till. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Utskottets överväganden

Principiella och övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden som innebär en annan inriktning av den framtida konsumentpolitiken än den regeringen föreslår. Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Inger René m.fl. (m) anför i motion L310 att en modern konsumentpolitik måste öka människors utrymme att själva fatta beslut om sin konsumtion och sin livsstil. Det är enligt motionärerna viktigt att alla ges möjligheter att hävda sin rätt i ett konkurrensutsatt näringsliv. Detta ställer krav på en fungerande marknadsekonomi utan överdrivna regleringar från staten. Regeringens konsumentpolitik leder till mer centralstyrning, mindre konkurrens och högre priser. Genom att centralisera beslutsfattandet och stärka statsbidragsfinansierade organisationer överlåter man enskilda människors ansvar för köp och avtal av civilrättslig karaktär till staten eller dess institutioner. När man flyttar beslutanderätt och inflytande ifrån människorna till statliga organisationer skapar man en konstgjord konsumentmakt, och varje enskild konsumentens betydelse i beslutsfattandet minskar. Man riskerar också att invägga konsumenten i en falsk trygghet när man tar över ansvaret för val och prioriteringar, i stället för att uppmuntra till egna initiativ. Motionärerna anser att genom en konsumentpolitik som öppnar för ökad konkurrens och ett bredare utbud stärker man konsumentens makt, intressen och valmöjligheter. Motionärerna anser vidare bl.a. att det är den enskilda medborgaren som skall få göra sitt val, och tryggt kunna förlita sig på sin egen kunskap och rimliga lagar. Motionärerna lämnar ett förslag till tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 1).

Samma motionärer lämnar även i motion L18 ett förslag till tillkännagivande om marknadsekonomi och fri konkurrens som mål för konsumentpolitiken (yrkande 1). Enligt motionärerna saknas det i propositionen en fördjupad diskussion om konkurrensens betydelse för den för de flesta konsumenterna så viktiga frågan om pressade priser. Dessutom saknas förslag som stärker konkurrensen och därigenom pressar priserna. Motionärerna vill bl.a. att konkurrensen på den svenska marknaden skall öka genom att nya företag etableras och konkurrenshinder tas bort.

Martin Andreasson m.fl. (fp) framhåller i motion L290 marknadsekonomins betydelse för välbefinnande och demokrati. Motionärerna anser att en väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser samt god service.

Den bästa konsumentpolitiska insatsen är därför att vårda marknaden. Fritt in- och utträde på marknaden, fri prisbildning och fri konkurrens, god information och marknadsvårdande insatser är, anför motionärerna, de viktigaste förutsättningarna för en fungerande marknad. Detta gäller även inom den offentligt styrda och finansierade tjänsteproduktionen. Enligt motionärerna tar en konsumentpolitik som bygger på ett "ovanifrånperspektiv" ifrån den enskilde konsumenten både inflytande och bestämmanderätt. Därigenom minskar, anför motionärerna, den verkliga konsumentmakten. Konsumentpolitiken bör i stället syfta till att stärka konsumenternas ställning på marknaden och göra dem medvetna om att deras val har betydelse. I motionen begärs ett tillkännagivande om vikten av en stärkt konsumentmakt (yrkande 1).

Även motion L319 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) innehåller förslag till tillkännagivande om konsumentpolitikens mål och inriktning (yrkande 1). Motionärerna anför att konsumentpolitiken aldrig får bli en förmyndarpolitik som passiviserar människors eget ansvarstagande. Konsumentmakt och valfrihet är mål som, enligt motionärerna, bara kan tillgodoses inom ramen för marknadsekonomi. En väl fungerande marknad är således den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Den enskilde medborgaren skall kunna göra sina val och tryggt kunna förlita sig på sin egen kunskap, sunda lagar och en ansvarstagande marknad som stöd. En konsumentpolitik som bygger på ett "ovanifrånperspektiv" tar ifrån konsumenten både inflytande och bestämmanderätt och minskar således den verkliga konsumentmakten. Att konkurrensutsätta totalreglerade delar av ekonomin är, enligt motionärerna, ett viktigt redskap för att stärka konsumentmakten, och konsumenternas ställning måste stärkas också när det gäller offentligt finansierade produkter och tjänster. Fritt in- och utträde på marknaden, fri prisbildning och fri konkurrens är viktiga förutsättningar för en fungerande marknad och därmed för verklig konsumentmakt. Detta måste, anför motionärerna, vara utgångspunkten för hela konsumentpolitiken. Motionärerna anser att konsumentpolitikens syfte skall vara att stärka konsumentens ställning genom att skapa ökad medvetenhet och kunskap om vilka val man kan göra och konsekvenserna av dessa val så att jämförelser kan göras.

Vivianne Gerdin m.fl. (c) lämnar i motion L21 ett förslag till tillkännagivande om en konsumentpolitik som gör att konsumenten har möjlighet att välja sunda och säkra varor och tjänster (yrkande 1). Motionärerna framhåller bl.a. behovet av märkning av varor med angivande av t.ex. fettinnehåll och eventuell användning av bekämpningsmedel.

Utskottets ställningstagande

I Sverige har det med gemensamma krafter under en lång tid byggts upp ett välfärdssamhälle. Den svenska konsumentpolitiken har likaså en lång tradition. Konsumentpolitiken ingår som en naturlig del i välfärdspolitiken

och skall stödja enskilda människor i deras egenskap av konsumenter för att ge dem ett större inflytande och för att få dem att känna sig trygga på marknaden. Flera olika statliga organ såsom Allmänna reklamationsnämnden, Konsumentverket och Konsumentombudsmannen har genom åren inrättats för att hjälpa hushållen att effektivt kunna utnyttja sina resurser och stärka konsumenternas ställning på marknaden. Genom ett omfattande lagstiftningsarbete breddades och fördjupades konsumentskyddet, framför allt under 1970- och 1980-talen. Under årens lopp har vidare ett fruktbart samarbete mellan den statliga organisationen och frivilliga organisationer vuxit fram. På många områden har också etablerats ett konstruktivt samarbete med näringslivet. Som regeringen nu anför och utskottet även tidigare kunnat konstatera har Sveriges systematiska arbete för att skapa ett starkt skydd för konsumenterna och stärka deras ställning gentemot näringsidkarna gett goda resultat. Den svenska konsumentpolitiken har också ett gott rykte internationellt. Det finns därmed en bra bas att bygga vidare på i det fortsatta arbetet med att skapa en konsumentpolitik som på ett förebyggande sätt möter de problem som dagens konsumenter har.

Regeringens proposition bygger vidare på denna tradition. Som regeringen redovisar har, i takt med att samhället har utvecklats till dagens konsumtionssamhälle, konsumentpolitikens betydelse och innehåll förändrats. En stark konsumentpolitik behövs alltjämt för att uppnå att alla konsumenter har likvärdig tillgång till varor och tjänster, information och kunskap samt råd och stöd. Stöd till utsatta grupper är därför, som regeringen anför, en central uppgift för konsumentpolitiken. Konsumentpolitiken bidrar till en jämnare fördelning av resurser både på individ- och samhällsnivå. Den kommunala konsumentverksamheten spelar i dessa sammanhang en viktig roll.

Som närmare utvecklas i regeringens skrivelse Strategiska utmaningar – En vidare utveckling av svensk strategi för hållbar utveckling (skr. 2005/06:126) bygger utvecklingen av välfärdssamhället på en socialt och miljömässigt hållbar ekonomisk tillväxt. Utan hållbar tillväxt minskar markant möjligheterna att fördela nya resurser.

För att generera denna hållbara tillväxt krävs bl.a. en fungerande marknadsekonomi som i sin tur förutsätter ett starkt konsumentkollektiv som vågar och kan ställa krav.

Regeringen anför att konsumenterna skall vara en maktfaktor att räkna med. En trygg konsument vågar – fortsätter regeringen – ställa krav, är kritiskt granskande, jämför priser och mervärden och vet vilka konsekvenser den egna konsumtionen har för honom eller henne själv och för samhället i stort. Därigenom blir konsumenten en inflytelserik aktör som genom sina medvetna val även kan bidra till den globala utvecklingen och ställa krav på företags sociala och miljömässiga ansvar. Konsumenten bidrar till en hållbar utveckling genom konsumtion av varor och tjänster med låg miljöbelastning som ger ett hälsosamt liv och som skapar arbets-

tillfällen och främjar efterlevnad av arbetsrättsliga konventioner, m.m. En trygg konsument bidrar aktivt till samhällets mål om välfärd och hållbar utveckling.

Regeringen anför vidare att trygga konsumenters aktiva val på ett avgörande sätt bidrar till fungerande marknader som skapar tillväxt och därmed välfärd. Med ökad kunskap och information har konsumenterna förutsättningar att göra aktiva val. Konsumentmakt förutsätter också en lagstiftning som skyddar kollektivet och den enskilde och som väger upp det underläge som konsumenterna många gånger befinner sig i. Regeringen poängterar att konsumenterna skall vara trygga i att de har rättigheter och kunskap om hur dessa rättigheter kan användas. Den kommunala konsumentverksamheten ger stöd till de konsumenter som inte på egen hand kan ta till vara sina rättigheter. Konsumentpolitiken bidrar därmed till en jämnare fördelning av resurser, både på individ- och samhällsnivå. Alla konsumenter skall, framhåller regeringen, ha förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

De redovisade utgångspunkterna bör enligt utskottets mening ligga till grund för ställningstaganden till inriktningen på den framtida konsumentpolitiken. Utskottet har flera gånger under tidigare år kunnat konstatera att det finns en skiljelinje mellan den förda konsumentpolitiken och förslag som förs fram av oppositionen. Här kan pekas på att motionsförslag med en inriktning som i huvudsak motsvarar de nu aktuella i motionerna L290, L310 och L319 avstyrktes av utskottet då nu gällande nationella mål för konsumentpolitiken lades fast hösten 2001 (bet. 2001/02:LU2). Riksdagen följde utskottet. Utskottet har därefter – med hänvisning till riksdagens tidigare ställningstaganden – vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden med samma inriktning som de nu aktuella (se bet. 2001/02:LU18, 2001/02:LU28, 2002/03:LU9, 2003/04:LU8 och 2004/05:LU8).

I likhet med tidigare år konstaterar utskottet att de uppfattningar om den framtida konsumentpolitiken som förs fram i motionerna L18, L290, L310 och L319 inte stämmer överens med utskottets utgångspunkter. Vad gäller motion L21 yrkande 1 kan utskottet inte se att det skulle föreligga några avgörande motsättningar mellan motionärernas uppfattning och regeringens. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna L18 yrkande 1, L21 yrkande 1, L290 yrkande 1, L310 yrkande 1 och L319 yrkande 1.

Nya mål för konsumentpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ett övergripande mål för konsumentpolitiken (avsnitt 6.1) och avslår två motionsyrkanden som innebär en annan målstruktur. Jämför reservation 2 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Konsumentpolitiska riktlinjer har fastställts av riksdagen vid fem tillfällen – första gången år 1972. Därutöver har riksdagen år 1996 och år 2002 lagt fast mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU och år 1998 ställt sig bakom regeringens förslag till handlingsplan för att nå det år 1995 beslutade miljömålet i konsumentpolitiken. Nu gällande riktlinjer för det nationella arbetet med konsumentfrågor fastställdes av riksdagen i november 2001 (prop. 2000/01:135, bet. 2001/02:LU2, rskr. 51). Riksdagsbeslutet innebär att följande konsumentpolitiska mål gällt under perioden 2001–2005.

- Konsumenternas ställning och inflytande på marknaden skall stärkas, inflytandemålet.
- Hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt, hushållningsmålet.
- Konsumenternas hälsa och säkerhet skall skyddas, säkerhetsmålet.
- Sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling, miljömålet.
- Konsumenterna skall ha tillgång till god vägledning, information och utbildning, kunskapsmålet.

Propositionen

Regeringen föreslår att de nuvarande fem målen för konsumentpolitiken ersätts med ett mål:

- Trygga konsumenter som handlar hållbart.

Regeringen anför att konsumenterna skall vara en maktfaktor att räkna med. En trygg konsument vågar ställa krav, är kritiskt granskande, jämför priser och mervärden och vet vilka konsekvenser den egna konsumtionen har för honom eller henne själv och för samhället i stort. Därigenom blir konsumenten en inflytelserik aktör som genom sina medvetna val även kan bidra till den globala utvecklingen och ställa krav på företags sociala och miljömässiga ansvar. Konsumenten bidrar till en hållbar utveckling genom konsumtion av varor och tjänster med låg miljöbelastning som ger ett hälsosamt liv och som skapar arbetstillfällen och främjar efterlevnad av arbetsrättsliga konventioner, m.m. En trygg konsument bidrar aktivt till

samhällets mål om välfärd och hållbar utveckling. Trygga konsumenters aktiva val bidrar på ett avgörande sätt till fungerande marknader som skapar tillväxt och därmed välfärd. Med ökad kunskap och information har konsumenterna förutsättningar att göra aktiva val. Konsumentmakt förutsätter också en lagstiftning som skyddar kollektivet och den enskilde och som väger upp det underläge som konsumenterna många gånger befinner sig i. Konsumenterna skall vara trygga i att de har rättigheter och kunskap om hur dessa rättigheter kan användas. Den kommunala konsumentverksamheten ger stöd till de konsumenter som inte på egen hand kan ta till vara sina rättigheter. Konsumentpolitiken bidrar därmed till en jämnare fördelning av resurser, både på individ- och samhällsnivå. Alla konsumenter skall ha förutsättningar att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.

Regeringen gör vidare bedömningen att det övergripande målet bör kompletteras med tre nya delmål:

1. Konsumentskyddet är på en hög nivå och tillgängligt för alla.
2. Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
3. Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

De nya målen skall enligt förslaget gälla för arbetet såväl nationellt som inom EU och i andra internationella forum.

De tre delmålen anger huvudfrågor inom konsumentpolitiken, nämligen tillsyn och marknadskontroller, tvistlösning, kunskap och information samt näringslivets egenåtgärder. De fokusområden som regeringen ser som prioriterade i dag har alla bäring på samtliga tre delmål. Varje delmål utgör ett verksamhetsområde för konsumentpolitiken.

För att nå det övergripande målet och delmålen för konsumentpolitiken krävs enligt regeringen en rad olika insatser på både kort och lång sikt. Regeringens strategi innehåller ett antal verktyg. Det handlar om en stark samhällsekonomi, rättvis fördelningspolitik och effektiva institutionella förhållanden. Genom årliga prioriteringar mellan olika konsumentpolitiska områden styr regeringen vilka åtgärder som bör genomföras och i vilken omfattning. Detta skapar en större flexibilitet.

Motionen

Martin Andreasson m.fl. (fp) yrkar i motion L22 avslag på regeringens förslag till mål för konsumentpolitiken (yrkande 1). Motionärerna föreslår vidare (yrkande 2) att riksdagen skall besluta om ny målstruktur för konsumentpolitiken enligt följande.

Tre mål görs till övergripande mål för konsumentpolitiken. De tre målen är globaliseringsmålet, hållbarhetsmålet och jämlikhetsmålet. Varje mål förses med tre delmål gällande kunskap, säkerhet och konkurrens inom respektive område.

Motionärerna anför vidare att regeringens ambition att sätta ett enda övergripande mål för konsumentpolitiken riskerar att ytterligare öka sammanblandningen av mål och medel inom konsumentpolitiken. Delmålen som regeringen anger är vaga och innebär inga ökade ambitioner jämfört med de tidigare målen. Särskilt svårt att följa regeringens resonemang blir det när regeringen förlägger flera viktiga mål till den del som behandlar strategi. Här återfinns förslag som, enligt motionärernas mening, rätteligen borde höra hemma på mål- eller delmålsnivån, eftersom de till stor del har karaktären av att vara mål för politiken snarare än att vara de ”verktyg” som regeringen pratar om. Uppställningen av mål för konsumentpolitiken faller enligt motionärerna helt enkelt sönder och konsumentpolitiken urholkas. Motionärernas slutsats är att det föreslagna nya målet för konsumentpolitiken inte bör godkännas av riksdagen. Det är varken konkret eller mätbart.

Utskottets ställningstagande

Regeringen redovisar i propositionen att användbarheten av de nuvarande målen under senare år har ifrågasatts av olika intressenter. Målen anses ha skapat en oklar inriktning för konsumentpolitiken i stort och för verksamheten på berörda myndigheter. Av de synpunkter som har framkommit i remissinstansernas svar gör regeringen bedömningen att det råder stor osäkerhet om att de konsumentpolitiska målen behöver revideras. De konsumentpolitiska målen skall utformas så att de myndigheter vars verksamhet skall bidra till målluppfyllelsen skall kunna omsätta målen i operativa mål för sin egen verksamhet.

Det som har saknats inom konsumentpolitiken, fortsätter regeringen, är ett övergripande mål för hela politikområdet. Målet skall ge tydlig vägledning för alla berörda aktörer om vilka åtgärder som bör vidtas. Men det är också viktigt att de mål som riksdag och regering beslutar ger ansvariga myndigheter tillräcklig frihet att planera och utforma sin egen verksamhet. Det mål som nu föreslås fångar in det som regeringen bedömer är det mest centrala för att konsumentpolitiken aktivt skall kunna bidra till regeringens övergripande mål om en hållbar utveckling och en ökad välfärd.

Regeringens förslag innebär att konsumentpolitikens nya mål skall vara trygga konsumenter som handlar hållbart. Regeringens syn på sambanden mellan hållbar tillväxt och trygga konsumenter framgår av redovisningen ovan.

Regeringens redovisade strategi (avsnitt 7) innehåller ett antal verktyg som är avsedda att användas för att uppnå delmålen och det övergripande målet. Ett exempel på detta är att konsumentpolitiken enligt regeringens bedömning (avsnitt 7.3) i ökad utsträckning bör bidra till ett mer tillgängligt samhälle där alla kan leva trygga och hälsosamma liv samt delta som aktiva konsumenter. Ökad tillgänglighet innebär bl.a. att färre utestängs från möjligheter till vissa val. De grupper som genom insatser på området fysisk tillgänglighet kommer att kunna göra fler val är t.ex. funktionshind-

rade eller boende i glesbygd. Som regeringen vidare anför har vissa konsumenter svårt att läsa och förstå t.ex. innebörden av ett avtal. Det innebär att dessa personer inte har samma tillgång till konsumentskydd som andra konsumenter. Ökad tillgänglighet kan för dem skapas genom ökad kommunal konsumentverksamhet. Genom att öka tillgängligheten ökas möjligheterna att uppnå delmålen och att uppnå det övergripande målet. Ett annat exempel är att ett starkare rättsligt konsumentskydd (avsnitt 7.4) leder till tryggare konsumenter. På liknande sätt förhåller det sig med de övriga i avsnitt 7 redovisade verktygens kopplingar till målen.

Regeringens förslag till övergripande mål framstår som väl genomtänkt och förankrat. Utskottet ansluter sig således till regeringens bedömning i denna del och anser att de nuvarande fem målen för konsumentpolitiken bör ersättas med ett mål. Utskottet delar också regeringens uppfattning om hur målet skall utformas.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för konsumentpolitiken (avsnitt 6.1) och avslår motion L22 yrkandena 1 och 2.

Systematisk uppföljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som avser systematisk uppföljning. Jämför reservation 3 (fp, c).

Propositionen

Regeringen avser att ge Konsumentverket i uppdrag att genomföra regelbundna marknadsstudier för att få en helhetsbild av aktuella konsumentproblem. Där ingår att följa både prisutvecklingen och olika marknadens funktion. Regeringen avser att löpande följa upp måluppfyllelsen av de nya målen med stöd av nyckeltal och indikatorer. En samlad utvärdering skall, enligt regeringen, genomföras år 2009, och resultatet skall därefter rapporteras till riksdagen.

Utvärderingarna bör enligt regeringen bestå av två delar. Den ena delen sker årligen och omfattar generella nyckeltal om myndigheternas verksamhet, ärendestatistik, allmänhetens erfarenheter m.m. Som ett komplement till dessa nyckeltal kommer en arbetsgrupp i Regeringskansliet att utveckla ett antal indikatorer för konsumentpolitiken. Dessa indikatorer kommer att föras in i Konsumentverkets regleringsbrev som ett komplement till den årliga uppföljningen av måluppfyllelsen inom konsumentpolitiken.

Den andra delen av utvärderingen bör utgöras av regelbundna utvärderingar genom studier av enskilda marknader. Sådana studier skall ge en helhetsbild av de konsumentproblem som finns på en marknad och föreslå åtgärder för förbättringar. Studierna bör, förutom konsumentområdet, även

beröra konkurrens- och näringspolitiska frågeställningar. Dessa marknadsstudier skall också kunna utgöra vederhäftigt underlag för politiska beslut inom dessa övriga politikområden. Avseende marknadsstudierna bör dessa utföras av flera myndigheter i samarbete. Det samarbete som Konsumentverket haft med Konkurrensverket i det avseendet bör fortsätta och utvidgas. Både prisutvecklingen och olika marknadens funktion är viktiga för konsumenterna. Det tar tid för både konsumenterna och marknadens aktörer att anpassa sig inom nyligen regelreformerade områden. Regeringen avser att tillsammans med berörda myndigheter ta fram underlag som speglar utvecklingen av konsumenternas intressen både när det gäller priser och marknadssituationen på olika marknader. Prisutveckling, valmöjligheter, kvalitet och hantering av klagomål från kunder är frågor som kommer att följas.

Förekomsten och behovet av konsumentinformation på nyligen konkurrensutsatta marknader analyserades under 2005. Uppdraget redovisades till Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet i oktober 2005 i Konsumentverkets PM 2005:13 Konsumentinformation på nyligen konkurrensutsatta marknader. Frågan om vilka återrapporteringskrav som är lämpliga för att även fortsättningsvis kunna följa konsumenternas ställning på de regelreformerade marknaderna bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Motionen

Martin Andreasson m.fl. (fp) lämnar i motion L22 förslag till tillkännagivande om nya indikatorer för konsumentpolitiken (yrkande 3). Motionärerna anser bl.a. att regeringens beskrivning av hur måluppfyllelsen av de egna förslagen skall följas upp är påtagligt vag. Motionärerna kritiserar att det i stället för konkreta beskrivningar allmänt talas om löpande uppföljning genom ”nyckeltal och indikatorer”. Riksdagen bör enligt motionärerna ges möjlighet att lämna synpunkter på den övergripande utformningen.

Motionärerna föreslår en ny modell för konkreta och mätbara indikatorer som visar hur konsumenterna själva bedömer utvecklingen. Myndigheternas strukturerade måluppföljning bör enligt motionärerna kompletteras med årliga enkäter till allmänheten. Systemet skulle göra det möjligt att år för år följa hur konsumenterna själva betygssätter t.ex. utbud, produktsäkerhet och service inom olika väldefinierade sektorer (hotell- och restaurangtjänster, VVS-arbeten, bilverkstäder, vitvaror, hemförsäkringar osv.). Även konsumentaspekter på offentligt finansierade tjänster som äldreomsorg eller barnomsorg skulle med fördel kunna inkluderas i sådana kartläggningar.

I samma motion lämnar motionärerna också ett förslag till tillkännagivande om direktiv till berörda myndigheter (yrkande 5). Motionärerna vänder sig mot att regeringen i den aktuella propositionen redovisar att ”berörda myndigheter” skall följa och analysera ”olika marknadens funktionssätt och prisutveckling”. De flesta av myndigheterna torde enligt

motionärerna i själva verket redan ha sådana uppdrag. Förslaget är alltså i realiteten ganska betydelselöst. Skall ambitionen förverkligas måste den, enligt motionärerna, också följas upp med tydliga direktiv i regleringsbrev.

Utskottets ställningstagande

Den systematiska uppföljning med bl.a. årliga och med längre intervall återkommande uppföljningar som regeringen nu aviserar framstår som lämplig. Med stöd av utvärderingarna kan regeringen besluta vilka åtgärder som behöver vidtas för att de konsumentpolitiska målen skall nås. Utskottet ser det också som värdefullt att den samlade utvärdering av måluppfyllelsen i konsumentpolitiken som kommer att genomföras år 2009 kommer att rapporteras till riksdagen. Som regeringen anför innebär de redovisade avsikterna att ambitionsnivån väsentligen höjs när det gäller utvärdering och måluppfyllelse.

Regeringen gör vidare bedömningen (avsnitt 7.2) att för att bli offensivare och för att tydligare understödja den hållbara utvecklingen och få en påtagligare roll i välfärdspolitiken bör konsumentfrågorna integreras bättre inom alla områden som är viktiga för konsumenterna. Konsumentverket bör ha en pådrivande roll i detta arbete. Regeringen avser därför att ge berörda myndigheter i uppdrag att följa och analysera olika marknadens funktionssätt och prisutveckling.

För att integreringen av konsumentaspekterna skall få ett tydligt genomslag i berörda myndigheters verksamhet, bör – fortsätter regeringen (s. 36) – deras uppdrag vara förenliga med de nya konsumentpolitiska målen. De myndigheter, utöver Konsumentverket, Marknadsdomstolen, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden och Resegarantinämnden, som främst berörs i det här sammanhanget anges vara Post- och telestyrelsen, Finansinspektionen, Livsmedelsverket, Boverket, Naturvårdsverket, Vägverket och Statens energimyndighet. Regeringen anför vidare att både prisutvecklingen och olika marknadens funktion är viktiga för konsumenterna, särskilt inom nyligen regelreformerade områden. Arbetet hos berörda myndigheter med att ta fram underlag som speglar utvecklingen av konsumenternas intressen, både när det gäller priser och marknadens funktionssätt, behöver därför fortsätta och förstärkas. Regeringen avser att ge uppdrag till berörda myndigheter så att en bättre samordning mellan myndigheternas arbete på detta område främjas. Prisutveckling, valmöjligheter, kvalitet och hantering av klagomål från kunder är frågor som regeringen kommer att följa kontinuerligt.

Regeringens avsikt att ge berörda myndigheter de aviserade uppdragen välkomnas av utskottet. Liksom regeringen ser också utskottet det angelägna i att myndigheternas uppdrag görs förenliga med de nya konsumentpolitiska målen. Uppdragen bör av uppenbara skäl ges efter att riksdagen tagit ställning till det nya övergripande målet. I vilken form uppdragen lämnas bör det, enligt utskottets mening, inte ankomma på riksdagen att ha synpunkter på.

Utskottet är inte heller berett att, som motionärerna förespråkar, i förevarande ärende närmare ta ställning till vilka indikatorer som skall användas inför de kommande utvärderingarna av konsumentpolitiken. Frågan behandlas mer ingående i regeringens skrivelse 2005/06:LU36 Tänk om! – En handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen som utskottet tar ställning till i betänkande 2005/06:LU36.

Med det anförda avstyrker utskottet förslagen i motion L22 yrkandena 3 och 5.

Konsumenträtten inom EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som förespråkar ökad harmonisering av konsumenträtten inom EU. Jämför reservation 4 (fp).

Motionen

I motion L290 av Martin Andreasson m.fl. (fp) lämnas förslag till tillkännagivande om harmonisering av konsumentregler inom EU (yrkande 3). Motionärerna vill att de konsumenträttsliga reglerna inom EU skall harmoniseras på ett mer långtgående sätt än vad som är fallet i dag. Det räcker enligt motionärerna inte med gemensamma minimiregler, utan det krävs ett visst mått av enhetlighet.

I motion L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) (yrkande 6) föreslås en fullständig harmonisering inom EU.

Tidigare ställningstaganden

Våren 2002 överlämnade regeringen skrivelse 2001/02:148 Mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor i EU till riksdagen. Enligt skrivelsen skall konsumentskyddet vara det bästa möjliga och inriktningen vara att uppnå en marknad som är på konsumenternas villkor i lika hög grad som företagens. Fullt ut harmoniserade regler är dock enligt skrivelsen inte alltid det mest ändamålsenliga. Frågan om harmoniseringsgrad måste således, på såväl det marknadsrättsliga som det civilrättsliga området, bedömas från fall till fall med hänsyn till det aktuella ämnet för lagstiftning och vad som mest gynnar konsumenternas intressen.

Utskottet ställde sig, i det av riksdagen godkända betänkandet 2001/02:LU28, bakom den i skrivelsen redovisade inriktningen av regeringens arbete och underströk därvid vikten av att regeringen i kommande lagstiftningsarbeten verkar för att konsumentskyddet blir så starkt som möjligt, oavsett om det är fråga om minimiregler eller harmoniserade regler.

Våren 2005 var utskottet i sitt betänkande 2004/05:LU8 inte berett att ställa sig bakom någon förändrad inriktning av regeringens arbete i fråga om harmoniseringsgraden på konsumenträtten inom EU. Riksdagen följde utskottet.

Propositionen

Regeringen redovisar som sin bedömning att den konsumenträttsliga lagstiftningen måste anpassas och förstärkas med hänsyn till den tekniska utvecklingen, förändringen av marknaden och nya affärsmetoder. Regeringen avser att inom EU aktivt främja konsumenternas rättigheter för ett harmoniserat konsumentskydd på hög nivå. Konsumentskyddet på marknader som har öppnats för konkurrens bör förbättras och lagstiftningen på tjänsteområdet ses över.

Utskottets ställningstagande

Liksom våren 2005 kan utskottet konstatera att ett bifall till motionsyrkandet skulle innebära ett avsteg från det ställningstagande som riksdagen gjorde våren 2002 vid behandlingen av regeringens skrivelse om mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor på EU-nivå. Utskottet är inte heller nu berett att ställa sig bakom en sådan förändrad inriktning av regeringens arbete.

Utskottet avstyrker förslagen i motionerna L22 yrkande 6 och L290 yrkande 3.

Konsumentverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som förespråkar att Konsumentverkets myndighetsutövning separeras från de opinionsbildande uppgifterna. Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c).

Motionen

Yvonne Andersson m.fl. (kd) föreslår i motion L319 ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning om Konsumentverkets framtida verksamhet och organisation (yrkande 2). Motionärerna anser bl.a. att det är uppenbart att Konsumentverkets uppgifter är alltför omfattande och att verkets myndighetsutövning bör separeras från de opinionsbildande uppgifterna och verksamheten begränsas till de rent produktkontrollerande uppgifterna samt tillsyn över den konsumenträttsliga lagstiftningens efterlevnad.

Tidigare ställningstaganden

Motsvarande förslag har avstyrkts tidigare av utskottet (se bet. 2004/05:LU8). Utskottet utgick därvid från att verkets organisation och uppgifter kontinuerligt skulle komma att diskuteras inom ramen för myndighetsdialogen och att regeringen därvid tog de initiativ som visade sig vara erforderliga. Vidare förutsatte utskottet att motionsspörsmålen skulle komma att aktualiseras under det fortsatta arbetet med att utarbeta en konsumentpolitisk strategi för tiden efter år 2005.

Mot detta hade ledamöterna från m, fp, kd och c reserverat sig (reservation 3). I kammaren vann reservationen. Vad reservanterna anfört gav riksdagen regeringen till känna (se rskr. 155). Enligt reservationen har Konsumentverket den dubbla rollen att dels vara marknadsvårdande och utöva marknads kontroll, dels företräda den ena parten på marknaden i en opinionsbildande roll. Konsumentverkets myndighetsutövning borde enligt reservanternas mening separeras från de opinionsbildande uppgifterna och verksamheten begränsas till de rent produktkontrollerande uppgifterna samt tillsyn över den konsumenträttsliga lagstiftningens efterlevnad.

Propositionen

Regeringen redovisar att den framtida inriktningen av Konsumentverkets uppdrag innefattar bl.a. följande delar: Konsumentverket bör tydligare prioritera marknads kontroll och tillsyn av efterlevnaden av lagstiftningen på konsumentområdet. Kontinuerlig omvärldsbevakning och analys bör genomföra hela verksamheten. De fokusområden som regeringen pekar ut i propositionen bör vara vägledande för Konsumentverkets verksamhet de närmaste åren, liksom integreringen av hållbar konsumtion samt barns och ungas perspektiv. Myndighetens webbplats bör utgöra en samlingsplats för information riktad till konsumenterna och vidareinformatörer, och den informationsservice via telefon som verket har i dag bör utökas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan för sin del konstatera att de prioriteringar som regeringen nu redovisat i den förevarande propositionen rörande den framtida inriktningen av Konsumentverkets uppdrag innebär ett viktigt steg i den riktning som riksdagen förordat. Enligt utskottets mening är det inte lämpligt att nu gå längre i denna strävan. Liksom tidigare förutsätter dock utskottet att verkets organisation och uppgifter kontinuerligt kommer att diskuteras inom ramen för myndighetsdialogen och att regeringen tar de initiativ som visar sig vara erforderliga.

Med det anförda avstyrker utskottet förslaget i motion L319 yrkande 2.

Konsumentvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om konsumentvägledning m.m. Jämför reservation 6 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 1 (v).

Motionerna

I motion L20 av Krister Örnfjäder (s) lämnas två förslag till tillkännagivanden. Motionären önskar dels att det skall inrättas ett 020-nummer för att stärka konsumentskyddet (yrkande 1), dels att det lokaliseras ett konsumentrådgivningscentrum till Kalmar län för bemanning av 020-numret (yrkande 2).

Martin Andreasson m.fl. (fp) anför i motion L22 att trots det stora värde som konsumentrådgivningen har finner de ingen anledning till varför den skall vara obligatorisk. Motionärerna vill därför avvisa den av regeringen aviserade tanken om en utredning av hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela landet. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om detta (yrkande 10).

Motion L290 av Martin Andreasson m.fl. (fp) innehåller ett förslag till tillkännagivande avseende konsumentvägledning för ekonomiskt svaga konsumenter (yrkande 10). Enligt motionärerna skulle bl.a. metoder för ett slags uppsökande verksamhet behöva utvecklas för att nå ut med viktig information till dessa grupper.

Ett liknande förslag lämnas i motion L319 av Yvonne Andersson m.fl. (kd). Motionärerna anser att regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att konsumentvägledningen skall nå ut till de ekonomiskt svaga grupperna i samhället (yrkande 3).

Tasso Stafilidis m.fl. (v) föreslår i motion L332 ett tillkännagivande om en utredning av möjligheten att ge Konsumentverket i uppdrag att tillhandahålla och organisera konsumentvägledare i kommunerna (yrkande 1). Motionärerna anför bl.a. att det krävs mer långsiktiga satsningar för att utveckla en konsumentvägledning som kan komma alla konsumenter till godo.

I motion L337 lämnar Tomas Eneroth och Anita Jönsson (s) förslag till tillkännagivande som avser ett ökat samhälleligt ansvar för konsumentrådgivning i hela landet. Motionärerna anför bl.a. att genom att en del av Sveriges kommuner inte tillhandahåller konsumentupplysning i samma utsträckning har inte alla invånare i Sverige samma möjligheter och rättigheter att få konsumentskydd och rådgivning. Därför finns det anledning att utreda behovet av ett ökat statligt ansvar för konsumentrådgivning i hela landet.

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har tidigare avstyrkt förslag angående konsumentvägledning i olika delar av landet (se bet. 2004/05:LU8). Riksdagen följde utskottet. Utskottet delade regeringens då redovisade uppfattning om vikten av lokal konsumentvägledning samtidigt som man inte ansåg att det borde införas krav på obligatorisk kommunal konsumentvägledning. Samtidigt utgick utskottet från att frågan skulle komma att aktualiseras under det då pågående arbetet med att utarbeta en konsumentpolitisk strategi för tiden efter år 2005. Skulle det därvid visa sig att det föreligger skäl att på nytt överväga spörsmålet, utgick utskottet från att regeringen skulle ta initiativ därtill.

Förslag liknande dem som tar sikte på ekonomiskt svaga grupper har också avstyrkts tidigare av utskottet (se bet. 2004/05:LU8). Kammaren följde utskottet. Utskottet har inte kunnat finna att det skulle föreligga någon avgörande motsättning mellan motionärernas uppfattning och inriktningen av regeringens arbete på området. Det saknades därför skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena.

Propositionen

Enligt regeringens i propositionen redovisade bedömning bör råd och stöd finnas så nära konsumenterna som möjligt. Den kommunala konsumentverksamheten har mycket stor betydelse för möjligheten att nå konsumentpolitikens mål. Trots fördelar för konsumenterna och stor samhällsnytta utvecklas verksamheten svagt i många kommuner. Regeringen avser att tillsätta en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av den kommunala konsumentvägledningen och ge förslag på hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela landet. Konsumentverket kommer att få i uppdrag att lämna förslag på hur verkets webbplats kan byggas ut till en mer heläckande konsumentportal. Den informationservice via telefon till konsumenterna som finns hos Konsumentverket i dag bör utökas. Konsumentverket kommer att få i uppdrag att planlägga och inrätta en sådan telefonservice. Satsningen bör enligt regeringen särskilt riktas till resurssvaga grupper.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare år kan utskottet inte finna att det skulle föreligga någon egentlig motsättning mellan motionärernas uppfattningar om behovet av åtgärder som tar sikte på ekonomiskt svaga konsumenter och inriktningen av regeringens arbete på området. Som regeringen redovisar i propositionen är sålunda närheten till den som kan ge råd och stöd en viktig förutsättning för att nå dem som är i störst behov av sådan hjälp. Komlicerade köpråd kräver ofta en personlig kontakt för att ge möjlighet att diskutera saker som prestanda, ekonomi och miljöbelastning. Det är som regeringen också anför de mest resurssvaga konsumenterna i samhället

som allra mest behöver denna typ av kommunal tjänst. Utskottet förutsätter att, vilket efterlyses av flera motionärer, metoderna för den uppsökande verksamheten kommer att utvecklas.

De förslag som regeringen nu aviserar innebär att verktygen blir fler och att ambitionerna höjs. Det är också glädjande att nu kunna konstatera att regeringen redan tagit ytterligare initiativ genom att den 4 maj ha beslutat tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av den kommande konsumentvägledningen och lämna förslag på hur den kan utvecklas för att en hög och mer likvärdig nivå skall kunna uppnås i hela landet. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2007 (dir. 2006:52).

De av regeringen redovisade planerna på inrättande av en telefonservice inom Konsumentverket innebär att motionsförslaget om att inrätta ett 020-nummer m.m. i det väsentliga kommer att infrias.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen skall avslå motionerna L20 yrkandena 1 och 2, L22 yrkande 10, L290 yrkande 10, L319 yrkande 3, L332 yrkande 1 och L337.

Kunskapsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kunskapsbyggande. Jämför reservation 7 (m, c).

Motionen

Inger René m.fl. (m) förespråkar i motion L310 ett tillkännagivande om ökade kunskaper som konsumentpolitisk satsning (yrkande 2). Motionärerna anser bl.a. att skolungdomar bör ges möjlighet att lära sig privatekonomi på ett konkret och praktiskt sätt i grundskolan. Privatekonomi och grundläggande konsumentskydd bör enligt motionärerna också vara ett möjligt tillvalsämne på gymnasiet.

Propositionen

Regeringen redovisar som sin bedömning att man anser att konsumenternas ställning bör stärkas genom ökat kunskapsbyggande. Konsumentverket kommer därför att få i uppdrag att skapa en stark analysfunktion som med utgångspunkt i befintlig forskning och gjorda utredningar och genom egna initiativ ger en bred bild av konsumtionen och konsumenternas förhållanden. Frågor och teman som ger ökad kunskap om konsumtion integreras i skolundervisningen. Konsumentverket kommer att få i uppdrag att utveckla ytterligare skolmaterial.

Utskottets ställningstagande

Det av regeringen aviserade uppdraget innebär att förslaget i motion L310 yrkande 2 får anses vara tillgodosett.

Konsumentorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsförslag om konsumentorganisationernas uppgifter m.m. Jämför reservationerna 8 (m, kd, c) och 9 (fp).

Motionen

Christina Axelsson (s) lämnar i motion L19 ett förslag till tillkännagivande om att regeringen bör driva på utvecklingen av en kraftfull konsumentorganisation för att öka konsumenternas egna möjligheter att bilda opinion och påverka i konsumentfrågor i Sverige och inom EU.

Martin Andreasson m.fl. (fp) anser i motion L290 bl.a. att konsumentfrågorna i Sverige i det närmaste har monopoliserats av stat och kommun, medan det i många andra länder, där det inte finns så starka statliga verk, finns stora och starka civila konsumentorganisationer. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om detta (yrkande 11).

Ett liknande förslag finns också i motion L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) (yrkande 7). Motionärerna befarar att regeringens förslag att Sveriges Konsumentråd skall få utökat statligt stöd ”inom ramen för tillgängliga medel” innebär att stödet till andra konsumentorganisationer minskar.

Motion L319 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) innehåller förslag som syftar till ett stärkande av den frivilliga konsumentvägledningen (yrkande 4). En större del av de offentliga resurser som i dag anslås till myndigheter bör enligt motionärerna fördelas till det civila samhället i form av fristående konsumentorganisationer. Vidare anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att främja den frivilliga konsumentvägledningen.

Propositionen

Regeringen redovisar som sin bedömning att man anser att konsumentrörelsen har en viktig roll i konsumentpolitiken och bör stöttas för att bli starkare. För att stärka konsumentrepresentationen i standardiseringsarbetet avser regeringen att inom ramen för tillgängliga medel bevilja Sveriges Konsumentråd utökat statligt stöd samt även fortsättningsvis bevilja stöd till andra berörda konsumentorganisationer. Enligt vad utskottet har erfarit från Regeringskansliet innebär detta att anslagen till andra organisationer minskar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan för sin del inte finna att det föreligger några meningsmotsättningar mellan regeringens syn på betydelsen av konsumentorganisationerna och de uppfattningar som förs fram i motion L19. Utskottet är inte berett att för närvarande ställa sig bakom yrkandet i motion L22.

När det sedan gäller övriga motioner konstaterar utskottet att innebörden av förslagen är att det offentliga engagemanget på konsumentområdet skall trappas ned. Utskottet delar inte denna uppfattning.

Utskottet avstyrker med det sagda förslagen i motionerna L19, L22 yrkande 7, L290 yrkande 11 och L319 yrkande 4.

Funktionshindrade konsumenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om funktionshindrade konsumenter. Jämför reservation 10 (fp, c).

Motionen

I motion L290 av Martin Andreasson m.fl. (fp) föreslås ett tillkännagivande som tar sikte på funktionshindrade konsumenters situation (yrkande 9). Motionärerna anför bl.a. att det precis på samma sätt som i andra samhällsområden är viktigt att i konsumentpolitiken uppmärksamma de särskilda frågor som handlar om funktionshindrades situation. Det kan handla om den fysiska tillgängligheten i butiksmiljöer m.m. men också om rörelsehindrade eller synskadade konsumenters möjlighet att ta ut pengar i en bankomat.

Propositionen

Regeringen redovisar att man anser att det nu föreslagna övergripande målet för konsumentpolitiken bör kompletteras med tre nya delmål. Det första delmålet innebär att Konsumentskyddet skall vara på en hög nivå och tillgängligt för alla. Regeringen redovisar också som sin bedömning att konsumentpolitiken i ökad utsträckning bör bidra till ett mer tillgängligt samhälle där alla kan leva trygga och hälsosamma liv samt delta som aktiva konsumenter.

Pågående arbete

Konsumentverket är sektorsmyndighet för handikappfrågor. Myndigheten har sedan år 2002 arbetat aktivt med att integrera och beakta handikapperspektivet i hela sin verksamhet. Det har skett genom att myndigheten har tagit fram uppföljningsbara etappmål och en handlingsplan för hur målen skall genomföras i verksamheten.

Regeringens skrivelse 2005/06:110 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken innehåller en utförlig redovisning av Konsumentverkets arbete på området. Bland annat redovisas att Konsumentverket inom ramen för sitt sektorsansvar på handikappområdet har tillsatt två arbetsgrupper: en för utvecklingen av verkets utåtriktade arbete och en för det interna tillgänglighetsarbetet. Vidare har Konsumentverket under år 2004 bildat ett handikappråd med representanter för handikapp- och konsumentorganisationer. Rådet diskuterar aktuella konsumentfrågor ur funktionshindersperspektiv.

För att öka medvetenheten om hur hinder för personer med funktionsnedsättning kan avhjälpas ute i handeln har Konsumentverket, enligt skrivelsen, arbetat fram en självinstruerande digital utbildning. Den har presenterats för dagligvarubranschen och konsumentvägledare. Likaså har en film med tillhörande studiematerial om vilka problem människor med någon typ av funktionshinder kan mötas av när man handlar i en butik tagits fram.

Konsumentverkets arbete med att öka tillgängligheten för konsumenter med funktionshinder inom ramen för sitt sektorsansvar för handikappolitiken är betydelsefullt och bör enligt regeringens i skrivelsen redovisade uppfattning fortsätta att utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Regeringens redovisade ambitioner och det av regeringen på området initierade arbetet innebär en fortsatt utveckling i en positiv riktning. Utskottet kan inte se annat än att det som efterlyses i motionen är tillgodosett. Någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsförslaget är därför inte nödvändig. Utskottet avstyrker förslaget i motion L290 yrkande 9.

Lagkostnadskommission

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en lagkostnadskommission. Jämför reservation 11 (m).

Motionen

Inger René m.fl. (m) föreslår i motion L310 ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning rörande kostnaderna för den konsumentpolitiska lagstiftningen (yrkande 8). Enligt motionärernas uppfattning har tvingande lagar alltid ett pris som allmänheten i slutändan får betala. Motionärerna anser att en statlig lagkostnadskommission med uppgift att räkna på konsumentlagstiftningens kostnader för konsumenten och samtidigt se över behovet av lagstiftningen bör tillsättas.

Utskottets ställningstagande

Motsvarande förslag har avstyrkts tidigare av utskottet (se bet. 2003/04:LU8 och 2004/05:LU8). Riksdagen har följt utskottet.

Utskottet har erinrat om det kontinuerliga regelförenklingsarbete som sedan några år tillbaka pågår inom Regeringskansliet och på myndighetsnivå. Utskottet har inte kunnat se någon nytta med den i motionen föreslagna kommissionen. Vidare har utskottet pekat på att behovet av den av motionärerna ifrågasatta lagstiftningen prövats av riksdagen vid behandlingen av varje enskilt lagförslag. Att överpröva dessa ställningstaganden inom ramen för en kommission borde inte komma i fråga. Därtill kom att stora delar av den konsumenträttsliga lagstiftningen är styrd på EU-nivå.

Utskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker förslaget i motion L310 yrkande 1.

För en redogörelse för arbetet med regelförbättring under år 2004 och framåt vill utskottet nu hänvisa till näringsutskottets betänkande 2005/06:NU10, vilket bl.a. behandlar regeringens skrivelse 2005/06:49 Regeringens redogörelse för regelförbättringsarbetet.

Konsumenträtt inom offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om tillämpningsområdet för den konsumenträttsliga lagstiftningen. Jämför reservation 12 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Martin Andreasson m.fl. (fp) lämnar i motion L22 ett förslag till tillkännagivande om en översyn av den konsumenträttsliga lagstiftningen i syfte att åstadkomma en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på verksamheter oavsett om de är i privat eller offentlig regi (yrkande 4).

I motion L21 lämnar Viviann Gerdin m.fl. (c) ett förslag till tillkännagivande om att tjänster angående utbildning, omsorg och vård skall omfattas av konsumentskyddet (yrkande 3).

Inger René m.fl. (m) föreslår i motion L310 ett tillkännagivande om produktsäkerhet även för offentliga tjänster (yrkande 7). Enligt förslaget måste, i syfte att stärka konsumenternas ställning inom den offentligt finansierade sektorn, en översyn av lagstiftningen göras för att så långt som möjligt ge bl.a. konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin.

Yvonne Andersson m.fl. (kd) anser i motion L319 att den konsumenträttsliga lagstiftningens tillämpningsområde skall utvidgas till att även omfatta offentligt finansierad och styrd verksamhet (yrkande 5). Motionärerna

anser inte att den snedvridning av konkurrensen som nuvarande regler ger upphov till är rimlig. I syfte att stärka konsumenternas ställning inom den offentligt finansierade sektorn bör det göras en översyn av lagstiftningen för att så långt som möjligt ge bl.a. konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin. De föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta.

Tidigare ställningstaganden

Motsvarande förslag har avstyrkts tidigare av utskottet (se bet. 2004/05:LU8). Utskottet ansåg liksom tidigare bl.a. att den av motionärerna förordade ordningen – att göra den konsumenträttsliga lagstiftningen mer eller mindre direkt tillämplig inom offentligt reglerad verksamhet – knappast är någon framkomlig väg. Vad först gäller konsumenttjänstlagen erinrade utskottet om att lagens tillämplighet bygger på den grundläggande förutsättningen att det föreligger ett civilrättsligt avtal mellan en näringsidkare och en konsument om utförande av en tjänst som tillhandahålls i fri konkurrens på marknaden. Ett sådant motsvarande rättsförhållande och avtal föreligger inte mellan exempelvis en patient och ett landsting i fråga om sjukvård. Konsumenttjänstlagen är vidare, fortsatte utskottet, utformad för hantverks- och förvaringstjänster, och utskottet har för sin del allttjämt svårt att se hur exempelvis lagens fel- och dröjsmålsregler samt påföljdssystem över huvud taget skulle kunna bli direkt tillämpliga vid prövning av ärenden rörande exempelvis felbehandling av patienter inom sjukvården och bristfällig skolutbildning. Enligt utskottets mening var den av motionärerna förordade ordningen således inte en framkomlig väg i syfte att stärka den enskildes ställning, och utskottet kan inte heller nu ställa sig bakom förslaget.

När det sedan gäller produktsäkerhetslagens tillämplighet på offentliga tjänster har utskottet i huvudsak hänvisat till att sådana offentliga tjänster som det är fråga om i hög grad är föremål för specialreglering och att det inte framkommit något behov av att låta lagen bli tillämplig på tjänster som tillhandahålls inom den offentliga sektorn.

Mot detta hade våren 2005 ledamöterna från m, fp, kd och c reserverat sig (reservation 10). I kammaren vann reservationen. Vad reservanterna anfört gav riksdagen regeringen till känna (se rskr. 155). Reservanterna konstaterade att många av de tjänster som betyder mest för medborgarna är offentligt producerade eller offentligt styrda, samtidigt som konsumentmakten är svagare på dessa områden. I syfte att stärka konsumenternas ställning inom den offentligt finansierade sektorn borde det därför enligt reservanterna göras en översyn av lagstiftningen för att så långt som möjligt ge bl.a. konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin.

Utskottets ställningstagande

I departementspromemorian (Ds 2004:51) Den framtida konsumentpolitiken anfördes sammanfattningsvis att det finns grundläggande principiella skillnader mellan tjänster som tillhandahålls inom ramen för ett privaträttsligt avtalsförhållande och de tjänster som utgör en del av den offentliga kärnverksamheten, exempelvis sjukvård och skola. En utvidgning av det civilrättsliga konsumentskyddet till att även omfatta den typen av offentlig verksamhet är därför inte lämplig. Det är i stället, enligt promemorian, den offentlighetslagstiftningen som bör förändras för det fall rättigheterna för brukarna av tjänsterna behöver stärkas.

Utskottet har erfarit att beredningen med anledning av riksdagens tillkännagivande alltjämt pågår inom Regeringskansliet. De kommande övervägandena bör enligt utskottets mening inte föregripas. Utskottet avstyrker därför förslagen i motionerna L21 yrkande 3, L22 yrkande 4, L310 yrkande 7 och L319 yrkande 5.

Prisinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om prisinformation. Jämför reservation 13 (fp).

Motionen

I motion L243 av Åsa Domeij m.fl. (mp) kritiseras den handledning för prisinformation som Konsumentverket givit ut när det gäller beräkning av jämförpris på flytande diskmedel. Motionärerna anför att det borde vara självklart att såväl dos som jämförpris skall anges på alla produkter där det är relevant. Regeringen bör därför, anser motionärerna, i uppföljningen och tillämpningen av den nya prisinformationslagen se över hur jämförpriser blir så konsumentvänliga som möjligt. Den självklara grundregeln skall, anfördes det, vara att jämförpriset i samtliga fall måste vara begripligt och anges så att konsumenten kan göra en verklig prisjämförelse. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med vad som anförts om behovet av mer informativa jämförpriser.

Martin Andreasson m.fl. (fp) anser i motion L290 att en lagstiftning med tydliga krav på prisinformation är en viktig del av konsumenträtten. Regelverket är dock enligt motionärerna för detaljrikt i vissa avseenden. Motionärerna anser därför att det bör övervägas om reglerna vad gäller skyltning har fått en sådan utformning att de tillgodoser genuina konsumentintressen som inte kan lösas på annat sätt, och – om så är fallet – på vilket sätt resurser skall kunna skapas för att bevaka efterlevnaden av regelverket. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om prisinformationslagen i enlighet med detta (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Våren 2005 tog utskottet ställning till ett förslag som motsvarar det nu aktuella förslaget i motion L243. Utskottet hade ingen annan uppfattning än motionärerna vad gäller vikten av informativa jämförpriser och att prisinformationslagen följs och förutsatte att regeringen uppmärksammar de spörsmål som togs upp av motionärerna samt vidtar de åtgärder som därvid visar sig vara erforderliga. Någon åtgärd från riksdagen var därför inte påkallad (se bet. 2004/05:LU8). Riksdagen följde utskottet. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Utskottet avstyrkte i samma betänkande också ett motionsförslag om att regeringen skulle vidta åtgärder när kravet på att prisuppgifter skall framgå där varan är exponerad inte efterlevs. I år har utskottet, genom motion L290, att ta ställning till ett förslag som går i andra riktningen.

Enligt prisinformationslagen (2004:347) skall prisinformation för varor lämnas när en näringsidkare marknadsför bestämda produkter. Genom Konsumentverkets föreskrifter på området har lagens krav preciserats. När en bestämd produkt bjuds ut i ett skyltfönster skall, enligt föreskrifterna, prisinformationen lämnas på varan eller dess förpackning eller på en hyllkantsetikett, skylt eller på annat likvärdigt sätt i produktens omedelbara närhet.

Enligt utskottets mening ger vad som anförts i motion L290 inte underlag för att konstatera att det finns något behov av att se över reglerna på området.

Utskottet avstyrker förslagen i motionerna L243 och L290 yrkande 5.

Märkning av kläder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsförslag om märkning av kläder. Jämför reservation 14 (fp, c).

Motionen

Vivianne Gerdin m.fl. (c) lämnar i motion L21 ett förslag till tillkännagivande om att Sverige inom EU skall arbeta för att krav på tvättmärkning eller skötselråd i kläder inte skall betraktas som ett handelshinder (yrkande 7).

I motion L201 av Rolf Gunnarsson (m) begärs ett tillkännagivande om vikten av konsumentupplysning för klädköpare. Enligt motionären bör tvättråden vara kvar.

Martin Andreasson m.fl. (fp) anför i motion L290 att för att frihandeln skall fungera inom EU är det önskvärt att man har gemensamma regler om vilken konsumentinformation som skall vara obligatorisk. Sverige bör därför enligt motionärerna aktivt verka för att de positiva svenska erfaren-

heterna av obligatorisk skötselmärkning inte negligeras i utarbetandet av gemensamma regleringar på Europainivå. De föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 4).

Slutligen innehåller också motion L312 av Rigmor Stenmark och Viviann Gerdin (båda c) förslag om tillkännagivande angående skötselråd på kläder. Motionärerna framhåller att tvättmärkningen regleras i Konsumentverkets vägledning och är accepterad av klädbranschen. Sverige bör enligt motionärerna arbeta för att tvättmärkning och skötselråd skall få finnas kvar i Sverige.

Frågans behandling inom Europasamarbetet

EG-kommissionen redovisade 2003 sin syn på ett förslag från Konsumentverket angående riktlinjer för märkning av textil m.m. Kommissionen ansåg att förslaget kunde skapa handelshinder och förde fram tanken att riktlinjerna inte skulle göras bindande.

Jordbruksminister Ann-Christin Nykvist framhöll den 8 juli 2005 (se svar på frågorna 2004/05:1964 och 2004/05:1976) att hon var överens med frågeställarna om att klädmärkningen är en bra märkning som är mycket praktisk. Enligt hennes mening var den, och hade den varit, till stor nytta för konsumenterna, och hon ansåg att det vore en försämring om märkningen försvann. Hon redovisade även att hon hade skrivit till sina kolleger i EU-kommissionen för att uppmärksamma dem på frågan och uppmana dem att vidta åtgärder för att få till stånd en gemensam reglering av hur textilier bör skötas. Hon avsåg även att diskutera frågan med sina ministerkolleger i EU.

I svar på nämnda brev som inkom till Regeringskansliet under september 2005 redovisar kommissionärerna att det inte finns några planer på att föreslå lagstiftning om skötselmärkning.

I propositionen redovisar regeringen bl.a. att man avser att verka för att i EU-sammanhang den här typen av märkning finns kvar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det råder en samsyn som bl.a. innebär att Sverige i EU-sammanhang bör verka för att den aktuella märkningen skall kunna finnas kvar. Någon åtgärd från riksdagen torde därför inte vara påkallad.

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet förslagen i motionerna L21 yrkande 7, L201, L290 yrkande 4 och L312.

Märkning av päls

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om märkning av päls. Jämför reservation 15 (v, c).

Motionen

Viviann Gerdin m.fl. (c) lämnar i motion L21 ett förslag till tillkännagivande om att pälsprodukter i handeln skall vara märkta med djurart och djurens ursprungsland (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

Ett yrkande avseende märkning av pälsprodukter motsvarande det i den nu aktuella motionen avstyrktes nyligen av utskottet i betänkande 2005/06: LU20 Vissa konsumentfrågor. Utskottet hänvisade till pågående beredning inom Regeringskansliet. Utskottet har samma uppfattning i dag och anser att motionen inte bör föranleda någon vidare åtgärd från riksdagen.

Märkning av livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om märkning av livsmedel. Jämför reservationerna 16 (v) och 17 (c).

Motionen

Viviann Gerdin m.fl. (c) anför i motion L21 att det för fläskkött och annat rent kött inte finns samma tvingande regel om ursprungsmärkning som på nötkött. Motionärerna anser att allt kött skall vara tydligt märkt med var djuret är fött, uppväxt, slaktat och styckat. De kräver vidare bl.a. att tydliga standardiserade innehållsförteckningar för livsmedel arbetas fram och att ett standardiserat regelverk för ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger upprättas. De föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 2). I samma motion lämnas också ett förslag till tillkännagivande om att Sverige inom EU skall arbeta för att miljömärkningen harmoniseras inom EU för att underlätta konsumenternas miljöval (yrkande 6). Motionen innehåller också förslag om att innehållsförteckningar på livsmedel tydligt skall ange om en innehåller genetiskt modifierad organism (GMO). Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om detta (yrkande 8).

Motion L377 av Kerstin Engle och Anita Jönsson (båda s) innehåller förslag till tillkännagivande om ursprungsmärkning av varor i handeln. De anser att det enkelt skall framgå om en vara är producerad och förädlad i Sverige eller om den är producerad och förädlad i ett annat land. Som exempel pekar de på att vanliga livsmedelskedjor ibland har märkningar som inte på ett enkelt sätt visar var varan kommer ifrån.

Propositionen m.m.

I propositionen redovisar regeringen bl.a. att märkningsområdet är harmoniserat inom EU och att det är omöjligt för Sverige att ensamt lagstifta om obligatorisk ursprungsmärkning av färdigförpackade livsmedel. För vissa livsmedel gäller specialregler, och det är redan i dag obligatoriskt att ange ursprung för nötkött, ägg, honung, färsk frukt och grönsaker. Det är även obligatoriskt att ange fångstområde för färsk och förpackad fisk. Regeringen undersöker möjligheterna att utvidga märkningen av nötkött för restauranger och storhushåll. Vidare framgår av propositionen att Livsmedelsverket har fått i uppdrag att genomföra ett nationellt tillsynsprojekt för att granska förekomsten av missvisande märkning av livsmedel. Livsmedelsverket har också fått i uppdrag att göra en informationssatsning till konsumenterna om livsmedelsmärkningen. Uppdraget skall slutligen redovisas i samband med årsredovisningen för 2006.

Regeringen bedömer även att man kommer att fortsätta verka för en ökning av etisk konsumtion genom att främja företagens sociala och miljömässiga ansvar. Regeringen avser att fortsätta att finansiellt stödja Föreningen för Rättvisemärkt och dess arbete med att bedriva en aktiv opinionsbildning om etisk konsumtion. Informationen om etisk och social märkning bör utökas på Konsumentverkets webbplats. Regeringen anser även att frågan om tydlig och lättillgänglig ursprungsmärkning, både i butik och på restaurang, är viktig för konsumenternas möjlighet att göra aktiva val.

Regeringen har den 11 maj 2006 beslutat att ge Livsmedelsverket i uppdrag att utforma ett förslag till föreskrifter kring krav på ursprungsmärkning av nötkött på restaurang. Verket skall redovisa sitt förslag den 1 februari 2007 med sikte på att de nya reglerna skall kunna införas till sommaren 2007.

Särskilt om genetiskt modifierade organismer (GMO)

De finns två rättsakter som är av intresse när det gäller regler om märkning m.m. av GMO. Det är (1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder och (2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG. I den sistnämnda förordningen (art. 4.B.6) finns en regel som slår fast skyldigheten att märka produkter som består av eller innehåller

GMO. Den innebär att alla produkter som består av, innehåller eller framställts av GMO måste märkas. Ingår t.ex. genmodifierad soja i en produkt måste detta framgå av innehållsförteckningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det råder en samsyn som bl.a. tar sig uttryck i att Sverige i EU-sammanhang verkar i enlighet med motionsönskemålen och att reglerna i vissa fall redan har en utformning i enlighet med dessa önskemål. Någon åtgärd från riksdagen torde därför inte vara påkallad.

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet förslagen i motionerna L21 yrkandena 2, 6 och 8 och L377.

EU-blomman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om EU-blomman. Jämför reservation 18 (kd).

Motionen

Enligt förslaget till tillkännagivande i motion MJ530 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) skall EU:s miljömärkning, EU-blomman, utvecklas till att även omfatta livsmedel (yrkande 14).

Utskottets ställningstagande

I frågan om EU-blomman anförde utskottet våren 2005 i betänkande 2004/05:LU8 bl.a. att det då inte var berett att förorda att regeringen på EU-nivå skall börja driva frågan om en utvidgning av detta system till att omfatta även livsmedel. Riksdagen följde utskottet. Utskottet har samma uppfattning i dag och avstyrker därför motion MJ530 yrkande 14.

Offentliggörande av livsmedelskontroller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om offentliggörande av livsmedelskontroller. Jämför reservation 19 (fp, c).

Motionen

Martin Andreasson m.fl. (fp) föreslår i motion L22 ett tillkännagivande angående införandet av ett permanent system med s.k. smileys för att tillkännage resultatet av livsmedelskontroller i matbutiker och restauranger

(yrkande 13). Motionärerna anser att erfarenheterna från de länder där liknande system redan finns är så positiva att det vore en omväg att börja med försöksverksamhet. De pekar vidare på att frågan är utredd och hänvisar till utredningsbetänkandet Smiley: Hygien och redlighet i livsmedels-hanteringen (SOU 2005:44).

Propositionen

Regeringen redovisar att man har för avsikt att låta intresserade kommuner under en försöksperiod testa ett offentliggörande av resultat från livsmedelskontrollen i form av enkla symboler, s.k. smileys. Resultat från livsmedelskontrollen skall offentliggöras i form av en kontrollrapport. Konsumenter och andra intressenter kommer på detta sätt att kunna ta del av om livsmedelsföretagare och myndigheter uppfyller de krav som lagstiftningen ställer.

Utskottets ställningstagande

Regeringens agerande är enligt utskottet väl ägnad att bidra till att minska problemen när det gäller livsmedelssäkerhet. Utskottet välkomnar därför regeringens initiativ och förutsätter att systemet kommer att permanentas om försöket faller väl ut. Förslaget i motion L22 yrkande 13 avstyrks.

Internationellt standardiseringsarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om internationellt standardiseringsarbete.

Motionen

Motion L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) innehåller ett förslag till tillkännagivande om det internationella standardiseringsarbetet (yrkande 12). Motionärerna anför bl.a. att regeringens resonemang om internationellt standardiseringsarbete huvudsakligen utgår från ett EU-perspektiv medan en allt större del av standardiseringen i framtiden kommer att vara global, varför de anser det vara viktigt att riksdagen markerar att stödet till standardiseringsarbetet givetvis måste omfatta internationell verksamhet oavsett om den sker på Europainivå eller på global nivå.

Utskottets ställningstagande

Att den europeiska standardiseringen dominerar det svenska internationella standardiseringsarbetet framstår enligt utskottet som naturligt. Sverige deltar dock även i internationellt standardiseringsarbete utanför Europa. Detta

sker bl.a. genom Konsumentverkets och Sveriges Konsumentråds medverkan i arbete inom organisationerna International Organization for Standardization (IOS) och International Electrotechnical Commission (IEC).

Det behövs inte någon åtgärd från riksdagen med anledning av förslaget i motion L22 yrkande 12. Förslaget avstyrks därför.

Reklam riktad till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om reklam riktad till barn. Jämför reservationerna 20 (kd, c) och 21 (v).

Motionen

I motion L378 anser Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) att det måste till en speciell form av åtgärd vad gäller reklam som riktas till unga människor. För att förhindra kryphål och andra vägar bör den kommersiella reklamen riktad till barn och ungdomar förbjudas. Det gäller inte minst den reklam som sprids via Internet och som är mycket svår att kontrollera. Motionärerna begär ett tillkännagivande angående detta.

Yoomi Renström (s) föreslår i motion L352 ett tillkännagivande om att reklam riktad till barn skall granskas ur ett genusperspektiv.

Motion MJ530 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) innehåller ett förslag om tillkännagivande angående vikten av att Sverige inom EU driver frågan om att särskilda restriktioner skall gälla för reklam riktad till barn (yrkande 4).

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande och liknande motionsyrkanden vid flera tidigare tillfällen, bl.a. i betänkandena 2002/03:LU9, 2003/04:LU8 och 2004/05:LU8. Riksdagen har följt utskottet.

Utskottet har inte haft någon annan uppfattning än motionärerna vad gäller vikten av återhållsamhet och hänsynstagande vid marknadsföring till barn. Mot bakgrund av att marknadsföringslagen är uppbyggd på ett sådant sätt att den har generell räckvidd och omfattar all marknadsföring, oavsett målgrupp, har dock utskottet inte varit berett att förorda införandet av särskilda bestämmelser i lagen om reklam riktad till barn. Utskottet har vidare ifrågasatt om ett förbud skulle vara förenligt med EG-rätten. Utskottet har dock utgått från att regeringen verkar för ett fullgott skydd för barn och unga inom ramen för pågående lagstiftningsprojekt på det marknadsrättsliga området inom EU. Utskottet har också understrukit vikten av att Sverige internationellt med kraft verkar för ett fullgott skydd för barn och ungdomar i marknadsföringssammanhang.

Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder

Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG) antogs i maj 2005. En särskild utredare fick i juni 2005 i uppdrag att lämna förslag till hur direktivet skall genomföras i svensk rätt. Utredaren skall lägga fram förslag till de författningsändringar som är nödvändiga och andra åtgärder som direktivet kan ge anledning till. Utredaren skall särskilt beakta vikten av att genomförandet av direktivet så långt det är möjligt anpassas till den nu gällande svenska marknadsrättsliga lagstiftningen. Uppdraget skall redovisas senast den 15 augusti 2006 (se dir. 2005:72).

Genom nämnda direktiv införs en fullständig harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar om otillbörliga affärsmetoder som skadar konsumenternas ekonomiska intressen. Enligt direktivet är det lämpligt att i förteckningen över metoder som under alla omständigheter skall betraktas som otillbörliga infoga en bestämmelse som, utan att innebära ett totalförbud mot reklam riktad till barn, skyddar barn från direkta uppmaningar att köpa. Som exempel på en aggressiv affärsmetod anges att i en annons direkt uppmana barn att köpa eller att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa de utannonserade produkterna åt dem. Det är en affärsmetod som, enligt direktivet, under alla omständigheter är otillbörlig.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att små barn är särskilt utsatta när det gäller kommersiell påverkan. Vid flera möten med näringslivet har regeringen verkat för att striktare etiska riktlinjer tas fram för livsmedelsreklam som når barn och unga. Om branschens egenåtgärder inte ger tillräcklig effekt avser regeringen att låta utreda möjligheten att införa en regel i marknadsföringslagen som generellt ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang. Regeringen avser även att verka för att inom ramen för revideringen av EU:s tv-direktiv stärka barnens ställning genom att begränsa reklam i tv-sändningar som syftar till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år.

Utskottets ställningstagande

När utskottet nu på nytt tar ställning till förslag på området kan det konstateras att samsynen inom området fortfarande är stor. Det arbete som bedrivs för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG av den 11 maj 2005) torde innebära goda förutsättningar för att skapa ett regelverk som ligger i linje med det som motionärerna efterlyser. Det är också tillfredsställande att kunna konstatera att regeringen såväl nationellt som internationellt fortsätter att ta initiativ på området. Utskottet förutsätter att det genusperspektiv som efterlyses i motion L352 får genomslag i dessa sammanhang.

Mot denna bakgrund är något tillkännagivande från riksdagens sida inte erforderligt. Utskottet avstyrker därför förslagen i motionerna L352, L378 och MJ530 yrkande 4.

Könsdiskriminerande reklam

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om könsdiskriminerande reklam. Jämför reservationerna 22 (m, fp), 23 (kd) och 24 (v) samt särskilt yttrande 2 (c).

Motionen

Martin Andreasson m.fl. (fp) anför i motion L22 bl.a. att sexism och könsrollsschabloner inte kan förbjudas bort. En eventuell utredning i en sådan riktning vore enligt motionärerna en återvändsgränd som bara betyder att värdefull tid gick förlorad. De anser att det för att få bort könsdiskriminerande attityder ur marknadsföringen krävs att enskilda konsument använder sin makt att välja och välja bort. Hellre än att näringsidkare som spelar på grumliga könsrollsfordomar får påhälsning av polisen skall de enligt motionärerna få påhälsning av konsumenter som förklarar att de vägrar köpa deras varor. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 14).

Propositionen m.m.

Regeringen redovisar att missnöjet med och medvetenheten om könsdiskriminerande reklam har ökat över tiden. Samtidigt har möjligheten att komma till rätta med könsdiskriminerande reklam inte förändrats. En rättslig prövning av sådan reklam är enligt regeringens bedömning inte möjlig inom ramen för dagens marknadsföringslag, och regeringen överväger därför att utreda förutsättningarna att i lag förbjuda könsdiskriminerande reklam. I de övriga nordiska länderna finns lagstiftning som är tillämplig på könsdiskriminerande reklam.

Statsrådet Jens Orback redovisade i ett frågesvar den 24 april 2006 att regeringen har avsatt 2,5 miljoner kronor i projektmedel i syfte att arbeta mot sexualiseringen av det offentliga rummet. Regeringen kan också, fortsatte han, använda de styrmedel man har till förfogande genom myndigheter, sändningstillstånd och liknande kanaler. Slutligen finns också lagstiftningsverktyget. Skulle sådana åtgärder behövas måste, framhöll statsrådet, självklart de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga värdena beaktas (svar på fråga 2005/06:1437).

Utskottets ställningstagande

Yrkanden om könsdiskriminerande reklam avstyrktes nyligen av utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 2005/06:LU20 Vissa konsumentfrågor. Bland annat redovisade utskottet att frågan om i vilken omfattning sexualiseringen i reklamen har ökat undersöks inom Regeringskansliet. Utskottet ville inte föregripa det pågående beredningsarbetet.

Det finns enligt utskottets mening inte någon anledning att nu se annorlunda på frågan. Det pågående beredningsarbetet bör således avvaktas. Med det sagda avstyrker utskottet motion L22 yrkande 14.

Obeställd reklam

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden om obeställd reklam.

Gällande rätt m.m.

Enligt 13 b § marknadsföringslagen (1995:450) gäller att en näringsidkare vid marknadsföring till en fysisk person får använda elektronisk post, telefax eller sådana automatiska system för individuell kommunikation som inte betjänas av någon enskild, endast om den fysiska personen har samtyckt till det på förhand, dvs. en opt in-lösning. Har näringsidkaren dock fått den fysiska personens e-postadress i samband med försäljning av en produkt till personen gäller under vissa förutsättningar inte kravet på samtycke i förväg. Tidigare gällde en opt out-lösning i fråga om marknadsföring via obeställd e-post. Vid marknadsföring med e-post skall, enligt 13 c § marknadsföringslagen, meddelandet alltid innehålla en giltig adress till vilken mottagaren kan sända en begäran om att marknadsföringen skall upphöra. Detta gäller även vid marknadsföring till en juridisk person. Av 13 d § marknadsföringslagen följer vidare att andra metoder för individuell kommunikation på distans, exempelvis telefon, får användas om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt out-lösning.

Bestämmelserna genomför i svensk rätt artikel 13 i kommunikationsdataskyddsdirektivet, artikel 10 i det allmänna distansavtalsdirektivet och artikel 10 i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster.

Motionen

Barbro Feltzing och Ulf Holm (båda mp) framhåller i motion L376 att problemet med obeställd reklam bör lösas generellt på så sätt att all reklam som sänds på mottagarens bekostnad skall vara olaglig. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall lägga fram förslag till ändringar i marknadsföringslagen (1995:450) med nu angiven innebörd

(yrkande 1). Regeringen bör, menar motionärerna, uppdra åt Statskontoret att finna lösningar på problemet med spam. I motionen begärs ett tillkännagivande härom (yrkande 2). Motionärerna beklagar vidare att företag inte omfattas av opt in-lösningen och begär ett tillkännagivande om att så bör vara fallet (yrkande 4).

Motion T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp) innehåller förslag om tillkännagivande som syftar till att uppnå en internationell reglering av spam, mejlbombning m.m. (yrkande 22).

Tidigare ställningstaganden

Förslag motsvarande de i motion L376 yrkandena 1, 2 och 4 behandlades våren 2005 i betänkande 2004/05:LU8. Utskottet fann då att det föreligger en bred samsyn på området. Utskottet erinrade om att kommissionen i januari 2004 beslutade ett meddelande med en handlingsplan rörande icke begärd marknadsföring via elektronisk post, KOM (2004)28. Handlingsplanen innehåller en lång rad förslag till åtgärder på området, bl.a. i frågor som rör självreglering, tillsyn, lagstiftning, tekniska åtgärder och information. Utskottet konstaterade vidare att regeringen i ministerrådet ställt sig bakom kommissionens handlingsplan och framhållit vikten av att det kommer till stånd ytterligare åtgärder som komplement till lagstiftning. Att få till stånd ett internationellt samarbete var också, enligt regeringen, av avgörande betydelse för att verkningsfullt kunna minska den accelererande spridningen av obeställd e-postreklam. Utskottet erinrade även om att det pågick omfattande arbete på området inom OECD. Vad gäller den i yrkande 1 föreslagna lagstiftningen ansåg utskottet att det kan diskuteras om den är förenlig med EG-rätten på området. Mot bakgrund av den nyligen införda opt in-regleringen kunde utskottet under alla förhållanden inte se att det förelåg något behov av de förordade lagändringarna. När det gällde frågan om opt in-regleringen bör omfatta även marknadsföring riktad till juridiska personer som tas upp i samma motion yrkande 4 erinrade utskottet om att ett motsvarande motionsyrkande avstyrktes i samband med att nu gällande opt in-reglering infördes våren 2004. Utskottet delade därvid regeringens bedömning att det då saknades tillräckliga skäl för att införa en opt in-reglering även vid icke begärd marknadsföring till juridiska personer. Utskottet framhöll särskilt att remissutfallet inte gav stöd för att det skulle föreligga behov av en sådan reglering. Därtill kom att kravet på angivande av giltig adress i 13 c § marknadsföringslagen torde ge juridiska personer bättre förutsättningar att komma till rätta med icke begärd marknadsföring via elektronisk post. Samtidigt underströk utskottet vikten av att regeringen, i linje med vad som året innan hade utlovats i propositionen med förslag till den nuvarande opt in-regleringen, noga följer utvecklingen och återkommer med erforderliga lagförslag om det skulle visa sig behövas ytterligare regler för att skydda juridiska personer. Riksdagen följde utskottet.

Propositionen

Det internationella arbetet mot skräppost är enligt regeringen angeläget, då en betydande del av skräpposten kommer från länder utanför EU och effektiva åtgärder mot skräppost kräver samarbete länder emellan. Regeringen har därför särskilt engagerat sig i OECD:s arbete mot skräppost genom en särskild arbetsgrupp inom OECD som har tillsatts för att samordna det internationella arbetet. Arbetsgruppen bereder för närvarande ett utkast till en OECD-rekommendation mot skräppost, vilken förväntas bli antagen under 2006. I sammanhanget redovisar regeringen också det europeiska arbete som Konsumentverket deltar i genom sin anslutning till Europeiska kommissionens grupp för tillsynsmyndigheter mot skräppost (Contact Network for Spam Authorities, CNSA). Även Post- och telestyrelsen deltar i detta arbete i egenskap av expertmyndighet inom nätsäkerhetsområdet. Konsumentverket deltar också i det internationella samarbete mot skräppost som bedrivs inom ramen för det internationella nätverket för tillsynsmyndigheter inom konsumentområdet (International Consumer Protection and Enforcement Network, ICPEN). Regeringen anser att detta viktiga arbete bör fortsätta och att Sverige bör ha en pådrivande roll när det gäller internationella åtgärder mot skräppost.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening äger de ovan redovisade ställningstagandena från riksdagens sida alljämt giltighet. Utskottet kan också ansluta sig till de bedömningar som regeringen nu redovisar och noterar att, såsom framgår av redovisningen i propositionen, regeringen på ett aktivt sätt för frågorna framåt och ger dem en hög prioritet. Utskottet kan för sin del inte se att motionsförslagen fordrar någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det sagda avstyrker utskottet förslagen i motionerna L376 yrkandena 1, 2 och 4 samt T500 yrkande 22.

Telefonförsäljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsyrkanden om telefonförsäljning. Jämför reservation 25 (m, fp, kd, c).

Gällande rätt m.m.

Av 13 d § marknadsföringslagen (1995:450) följer att telefon får användas vid marknadsföring om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt out-lösning. Genom anmälan av sitt telefonnummer till Föreningen NIX-Telefon kan privatpersoner göra känt att de inte vill få samtal i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingsssyfte. I

föreningen ingår bland andra Swedma, Försäkringsförbundet, Bankföreningen, Annonsörföreningen, Reklamförbundet och Tidningsutgivarna. Reglerna för NIX-Telefon har fastställts genom en överenskommelse mellan Föreningen NIX-Telefon och Konsumentverket.

Distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) reglerar frågor om ingående av avtal per telefon. Lagen innebär bl.a. följande. Vid telefonförsäljning skall näringsidkaren i början av varje samtal ge konsumenten information om sin identitet och namnet på den person som är i kontakt med konsumenten. Information skall också lämnas om relationen till näringsidkaren. Vidare skall information lämnas om samtalets syfte. Konsumenten har rätt att frånträda ett distansavtal (ångerrätt) genom att till näringsidkaren lämna eller sända ett meddelande om detta inom en enligt huvudregeln 14 dagar lång ångerfrist. Om konsumenten utövar sin ångerrätt, skall näringsidkaren snarast och senast inom 30 dagar betala tillbaka vad konsumenten har betalat till näringsidkaren.

Vid tvist om huruvida avtal slutits gäller allmänna bevisregler. Detta innebär att den som påstår att ett avtal har slutits måste kunna bevisa sitt påstående. Den konsument som önskar så kan kostnadsfritt få sin sak prövad vid Allmänna reklamationsnämnden.

Propositionen

Regeringen redovisar att Konsumentverket i en skrivelse till regeringen har pekat på de problem som många konsumenter har med försäljning via telefon dels av telefonabonnemang, dels av andra produkter. Problemen består främst i att konsumenterna inte förstår att de ingår ett bindande avtal över telefon. Många konsumenter har svårt att förstå villkoren i samband med telefonförsäljning. Informationen om möjligheten att anmäla sig till registret NIX-Telefon är enligt regeringens mening inte tillräckligt lättillgänglig för många människor. Regeringen anser därför att krav på konsumenternas godkännande på förhand vid marknadsföring via elektroniska medier, såsom telefonförsäljning, skall utredas.

Motionerna

Inger René m.fl. (m) lämnar i motion L18 ett förslag till tillkännagivande om marknadsföring med godkännande på förhand (yrkande 4). Motionärerna motsätter sig att – enligt vad regeringen redovisar i propositionen – kravet på konsumenternas godkännande på förhand vid marknadsföring via elektroniska medier, såsom telefonförsäljning, kommer att utredas. De anser att Nix-registret är tillräckligt för att komma till rätta med problemet.

Ett liknande förslag finns även i motion L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) (yrkande 11).

Viviann Gerdin m.fl. (c) anser i motion L21 också att det inte bör tillsättas en utredning om införande av konsumenternas godkännande på förhand vid marknadsföring via elektroniska medier, såsom telefonförsäljning

(yrkande 10). Motionärerna föreslår i stället ett tillkännagivande om att det bör utredas hur telefonförsäljare via ett tydligt avslut och uppgörelse om köp skall kunna öka rättssäkerheten för konsumenterna (yrkande 11).

Motion L260 av Ulla Wester (s) innehåller förslag till tillkännagivande om förstärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. Motionärerna anser att det till skillnad från vad som gäller i dag borde vara så att vid slutande av avtal per telefon skulle överenskommelsen inte bli giltig med mindre än att den som avtalet berör aktivt skrivit under en bekräftelse och översänt densamma till försäljningsföretaget.

Även motion L328 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s) innehåller förslag till tillkännagivande om förstärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. Motionärerna anför att i exempelvis Danmark och Tyskland är det nästan helt förbjudet med telefonförsäljning. De föreslår en ändring i distansavtalslagen angående telefonförsäljning där konsumenter skall beställa om de vill ha sådana samtal.

Utskottets ställningstagande

Flera av motionsförslagen syftar till att den av regeringen aviserade utredningen – angående krav på konsumenternas godkännande på förhand vid marknadsföring via elektroniska medier, såsom telefonförsäljning – inte skall genomföras. För sin del ser utskottet positivt på regeringens avsikter i detta avseende. Utskottet kan för sin del inte heller utesluta en dylik s.k. opt in-reglering på området och konstaterar att en sådan torde tillgodose intentionerna bakom övriga motionsförslag.

Utskottet vill emellertid inte föregripa de kommande övervägandena med anledning av den förestående utredningen och avstår därför från att i sak närmare ta ställning till motionsförslagen. Det förtjänar dock att, i likhet med vad som görs i motion L21 av Viviann Gerdin m.fl. (c), framhållas vikten av att de kommande förslagen innebär ökad rättssäkerhet på området. Något tillkännagivande angående detta torde dock inte behövas.

Utskottet föreslår med det sagda att riksdagen avslår motionerna L18 yrkande 4, L21 yrkandena 10 och 11, L22 yrkande 11, L260 och L328.

Vissa frågor om försäkringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande avseende vissa frågor om försäkringar. Jämför reservation 26 (kd, v, c).

Motionen

Motion L21 av Viviann Gerdin m.fl. (c) innehåller förslag till tillkännagivande om konsumentssäkra och könsneutrala försäkringar (yrkande 5). Motionärerna anser att en bestämmelse som upphäver diskriminerande

avtalsvillkor bör inlemmas i den nya försäkringsavtalslagen, att en bestämmelse som motverkar diskriminering bör inlemmas i försäkringsavtalslagen och att när en potentiell försäkringsgivare, till sjuk- eller livförsäkring, kräver en journalkopia från kundens befintliga försäkringsbolag skall försäkringstagaren få en kopia skickad till sig med uppgift om vem som har fått ut uppgiften.

Tidigare ställningstaganden

Yrkanden som motsvarar den första delen i motionsförslaget, vilket tar sikte på överfallsskyddet i hemförsäkringar, behandlades nyligen av utskottet i betänkande 2005/06:LU14 Ersättningsrättsliga frågor. Utskottet hade erfårit från Justitiedepartementet att man avser att göra en översyn av den aktuella frågan om överfallsskyddet i hemförsäkringar.

I samma betänkande behandlade utskottet även frågan om könsneutrala premier. Utskottet ansåg bl.a. att diskriminering i fråga om försäkringstjänster är oacceptabelt. Av en då lämnad redogörelse framgick att regeringen inte heller har någon annan uppfattning. Enligt vad utskottet erfårit var dock frågan om införande av ett förbud mot könsdiskriminerande försäkringar föremål för beredning inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg att resultatet av det pågående beredningsarbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen.

Även förslag liknande den tredje fråga som motionärerna tar upp behandlades i betänkande 2005/06:LU14. Utskottet antecknade bl.a. att i departementspromemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) har gjorts en analys rörande bolagens tillgång till journalerna. Utredningen anser sammantaget att försäkringsbolagens möjligheter att med stöd av fullmakt begära in kompletta patientjournaler direkt från hälso- och sjukvården bör begränsas. Enligt uppgift från Justitiedepartementet hade departementspromemorian varit föremål för remissbehandling, och den bereddes inom departementet. Utskottet fann att resultatet av det pågående beredningsarbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

De aktuella motionsyrkandena avstyrktes, och kammaren följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att på de skäl som anförs i motionen frångå de bedömningar som i mars månad innevarande år gjordes i betänkande 2005/06:LU14. Utskottet avstyrker motion L21 yrkande 5.

E-handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden om e-handel. Jämför reservationerna 27 (fp) och 28 (c).

Motionen

Viviann Gerdin m.fl. (c) lämnar i motion L21 ett förslag till tillkännagivande om elektronisk handel (yrkande 4). Motionärerna anför bl.a. att den gränsöverskridande elektroniska handeln bör omfattas av ett bra skydd för konsumenterna.

Även Göte Wahlström m.fl. (s) anser i motion L391 bl.a. att det finns skäl att se över konsumentskyddet. De begär därför ett tillkännagivande om behovet av trygghet vid elektronisk handel.

Christer Winbäck m.fl. (fp) lämnar i motion T500 ett flertal förslag till tillkännagivanden. I det första förslaget förespråkas ett fungerande regelverk internationellt för e-handel (yrkande 2). Ett annat förslag förespråkar ett bättre konsumentstöd på IT-området (yrkande 11). Slutligen innehåller motionen ett förslag till tillkännagivande som avser förutsättningarna för den elektroniska handeln vad gäller bl.a. behovet av lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering (yrkande 3).

Propositionen

Regeringen redovisar att Europeiska kommissionen nyligen har initierat en översyn av EG:s regelverk för elektroniska kommunikationer, där också konsumentrelaterade problem berörs. Sverige har framfört till kommissionen att utgångspunkten i den nya regleringen bör vara att den skall bidra till ett hållbart informationssamhälle för alla.

Vidare pekar regeringen på att i betänkandet Konsumentskydd vid modemkapningar (SOU 2005:20) föreslår utredaren en särskild lag med civilrättslig reglering av användning av s.k. dialler – uppringningsprogram som laddas ned på en dator, ändrar dess fjärranslutning och utan användarens godkännande ringer upp ett nytt nummer – samt ändringar i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation med krav på teleoperatören att erbjuda konsumenter kreditspärr och möjligheten att spärra vissa nummer eller nummerserier. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringens avsikt är att överlämna en proposition till riksdagen under 2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrkte våren 2005 ett antal förslag på området i betänkande 2004/05:LU8. Riksdagen följde utskottet. Utskottet kunde inte finna annat än att det rådde en bred samsyn vad gäller vikten av ett gott konsument-

skydd vid elektronisk handel. Vidare kunde utskottet inte dra annan slutsats än att inriktningen av regeringens arbete vad gäller utformningen av det internationella regelverket på området låg väl i linje med ett då aktuellt motionsönskemål som motsvarar förslaget i motion T500 yrkande 2. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet var inte påkallad.

Vad regeringen nu redovisat får anses innebära att frågorna om konsumentskydd och ett fungerande internationellt regelverk för e-handel har förts framåt på ett sätt som motsvarar motionärernas önskemål. Utskottet förutsätter vidare att det behov av lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering beaktas i det arbete som bedrivs inom området.

Utskottet kan för sin del inte se att motionsförslagen fordrar någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker med det sagda förslagen i motionerna L21 yrkande 4, L391 och T500 yrkandena 2, 3 och 11.

Tvistlösning utom domstol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om tvistlösning utom domstol. Jämför reservation 29 (m, fp, kd, c).

Motionen

Inger René m.fl. (m) anför i motion L18 att regeringen numera har en positiv inställning till olika tvistlösningsalternativ. Det arbetet borde enligt motionärerna föras vidare genom att regeringen omedelbart tillsätter en utredning som ser över hur möjligheterna till alternativ tvistlösning kan breddas. Motionärerna lämnar därför ett förslag till tillkännagivande om en utredning med syfte att öka möjligheterna till alternativ tvistlösning (yrkande 3).

Ett liknande förslag finns också i motion L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) (yrkande 9). Motionärerna välkomnar att regeringen vill se över formerna för tvistlösning i Allmänna reklamationsnämnden men tillägger att i det sammanhanget bör också andra, privata och/eller branschvisa tvistlösningsorgan inkluderas i utredningens uppdrag.

Martin Andreasson m.fl. (fp) förespråkar i motion L290 ett tillkännagivande om tvistlösning utom domstol vid gränsöverskridande handel (yrkande 8). Motionärerna anser bl.a. att det också vid gränsöverskridande handel behövs enkla och smidiga alternativ till domstol. De vill därför uppmantra det arbete som pågår inom EU med att utveckla system för alternativ tvistlösning i konsumentfrågor.

Pågående arbete m.m.

Europeiska gemenskapernas kommission (kommissionen) har uppmärksammat behovet av alternativ tvistlösning. Kommissionen lade år 2002 fram en grönbok om alternativa system för tvistlösning inom civil- och handelsrätt, KOM(2002) 196 slutlig. Syftet med grönboken var att inleda en bred remissrunda om alternativ tvistlösning inom civilrätten. Kommissionen har därefter i oktober 2004 lagt fram ett förslag till direktiv om vissa aspekter på medling i civilrättsliga tvister, KOM(2004) 718 slutlig. Direktivförslaget huvudsakliga syfte är att förbättra tillgången till tvistlösning genom att uppmuntra användandet av medling och genom att skapa ett bra samspel mellan medling och sedvanliga domstolsförfaranden. Förslaget behandlas nu i Europaparlamentet.

Det kan här även nämnas att det inom EU finns olika nätverk för att hjälpa konsumenter att snabbt och effektivt lösa tvister så att långdragna och dyra domstolsprocesser kan undvikas. Konsumentinformationsnätverket EEC-NET är kontaktpunkt för information om nationella alternativa tvistlösningsorgan som är godkända i medlemsländerna. FIN-NET är ett särskilt nätverk för lösning av tvister om gränsöverskridande finansiella tjänster. Ett tredje nätverk, Solvit, finns för att hjälpa privatpersoner som stöter på problem på den inre marknaden.

I sammanhanget finns det även skäl att erinra om det arbete som bedrivs inom utredningen Alternativa former för tvistlösning vid tingsrätt (Ju 2005:06). Utredningen har till uppgift att bl.a. belysa förutsättningarna för ett alternativt tingsrättsförfarande för tvistemål. Uppdraget skall redovisas senast den 28 februari 2007.

Propositionen

Enligt regeringen bör de begränsningar som finns när det gäller Allmänna reklamationsnämndens uppgifter och arbetsformer ses över i syfte att uppnå en utomrättslig tvistlösning som är mer tillgänglig för konsumenterna. I översynen bör beaktandet av tillgången till alternativa tvistlösningsorgan ingå.

Regeringen anför vidare att ett grundläggande krav för utomrättsliga tvistlösningsinstitut, vare sig ett sådant är arrangerat av staten eller av någon annan aktör, bör vara att det följer den av Europeiska kommissionen utfärdade rekommendationen om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol (98/257/EG). Regeringen avser att undersöka vilka organ som uppfyller kommissionens krav för utomrättslig tvistlösning och, om branschorganen så önskar, anmäla dessa hos kommissionen. Genom att öka antalet prövningsnämnder som följer kommissionens rekommendation ökar också tillgången till godtagbara tvistlösningsmekanismer för konsumenterna. En utveckling där näringslivets egna tvistlösande organ uppfyller Europeiska kommissionens rekommendationer bör enligt regeringen uppmuntras.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening innebär det på området pågående arbetet tillsammans med de av regeringen redovisade intentionerna att det som motionärerna efterlyser i det väsentliga kan förväntas komma att bli tillgodosett inom en inte alltför avlägsen framtid. Enligt utskottets mening torde därför någon åtgärd från riksdagens sida inte vara erforderlig.

Med det sagda avstyrker utskottet förslagen i motionerna L18 yrkande 3, L22 yrkande 9 och L290 yrkande 8.

Betalning av marknadsstörningsavgift enligt marknadsföringslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450).

Propositionen

Regeringen föreslår att det i marknadsföringslagen införs bestämmelser om betalning av marknadsstörningsavgift som innebär att Kammarkollegiet får ansvaret för att hantera inbetalning och eventuell indrivning av utdömda avgifter. Förslaget innebär även att det införs en möjlighet för domstolen att besluta om att betalning av avgiften får ske senare än inom trettio dagar efter det att domen vunnit laga kraft. Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2006 och vara tillämpliga på domar som vunnit laga kraft denna dag eller senare.

Skälet till förslaget är att marknadsföringslagen (1995:450), såsom Konsumentverket påtalat i en skrivelse till regeringen, saknar reglering av till vilken myndighet som marknadsstörningsavgiften skall betalas. Regeringen konstaterar att frånvaron av regler om betalning av marknadsstörningsavgift innebär att avgifterna inte betalas. Regeringen anser därför att det bör införas bestämmelser om när och till vem marknadsstörningsavgift skall betalas, liksom vad som skall iaktas om avgiften inte betalas inom rätt tid.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag har i denna del inte föranlett något motionsyrkande, och utskottet har inte något att erinra mot det lagförslag som regeringen lagt fram. Propositionen har dock inte överlämnats till riksdagen i sådan tid att förslaget kan träda i kraft den 1 juli 2006.

Utskottet föreslår att riksdagen, med ett till den 1 augusti 2006 framflyttat ikraftträdande, antar regeringens lagförslag.

Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister och avslår de två motstående motionsförslagen. Jämför reservationerna 30 (m) och 31 (fp, c).

Nuvarande ordning

Lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister (försökslagen) tillämpas på tvister mellan konsumenter och näringsidkare och innebär att Konsumentombudsmannen (KO) har möjlighet att företräda konsumenten som ombud vid allmän domstol och vid kronofogdemyndighet. Försöksverksamheten är begränsad till tvister som gäller finansiella tjänster. Biträde får lämnas endast om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars finns särskilda skäl för det. Sådana skäl är t.ex. att tvisten är av betydelse för en större grupp konsumenter. Syftet med lagen är följaktligen att främja prejudikatbildningen på konsumentområdet.

Propositionen

Regeringen föreslår att i en tvist mellan en konsument och en näringsidkare skall KO få biträda konsumenten som ombud, om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars finns ett allmänt konsumentintresse av att tvisten prövas.

Förslaget innebär en utvidgning av lagens tillämpningsområde samt ett tydliggörande av i vilka fall, vid sidan om situationen där tvisten är av betydelse för rättstillämpningen, som KO kan medverka som ombud med stöd av lagen. I övrigt innebär inte förslaget någon ändring i förhållande till nuvarande ordning. Försöksverksamheten har varit begränsad till tvister som gäller finansiella tjänster. Genom förslaget utvidgas lagen till att gälla även andra sakområden, utan inskränkning. Detta möjliggör ingripanden på områden där konsumentproblem uppstår under försöksperioden. Särskilt på regelreformerade marknader torde enligt regeringens bedömning lagen kunna bli ett instrument av betydelse för rättstillämpningen. Då lagen om grupprättegång gäller utan begränsning till något speciellt sakområde innebär förslaget att KO ges ett alternativ till grupptalan även i fall som inte rör finansiella tjänster och där prövning genom enskild tvist är ett lämpligare tillvägagångssätt.

Vidare innebär förslaget att giltighetstiden för lagen förlängs från utgången av 2006 till utgången av 2011.

Med anledning av de ändringar som föreslås genomföras i lagens tillämpningsområde gör regeringen bedömningen att lagen bör fortsätta att vara av försökskaraktär. Försökstiden för en förlängd lag med utvidgat tillämpningsområde bör inte vara för kort. Under en försöksperiod på fem år kan enligt regeringens mening erfarenheter vinnas som ger ett relevant underlag för en utvärdering som kan inledas i god tid innan försöksverksamhetens slut. Att redan nu inleda en utvärdering är för tidigt.

Motionerna

Inger René m.fl. (m) motsätter sig i motion L18 såväl den föreslagna utvidgningen som förlängningen och anför bl.a. att det knappast är förtroendeingivande att regeringen lägger fram lagförslag som skall gälla på försök. Motionärerna lämnar ett förslag till tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 2).

Martin Andreasson m.fl. (fp) anser i motion L22 att utvidgningen bör genomföras och att lagen bör permanentas. Motionärerna föreslår därför att riksdagen skall bifalla regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister med den ändringen att orden ”och gäller till utgången av december månad 2011” utgår ur övergångsbestämmelserna (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till utvidgning av lagens tillämpningsområde och anser liksom regeringen också att dessa ändringar av lagens tillämpningsområde motiverar att lagen fortsätter att vara av försökskaraktär. Även i övrigt ställer sig utskottet bakom förslaget.

Riksdagen bör därför anta lagförslaget och avslå förslagen i motionerna L18 yrkande 2 och L22 yrkande 8.

Behörighetskrav för Konsumentombudsmannen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att frågan om behörighetskraven för Konsumentombudsmannen skall utredas. Jämför reservation 32 (m, fp, c).

Bakgrund

Konsumentverket är en central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor med huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken. Enligt 5 § förordningen (1995:868) med instruktion för Konsumentverket skall verkets generaldirektör samtidigt vara konsumentombudsman (KO).

I 11 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. föreskrivs att KO utses av regeringen för viss tid och skall vara jurist. Detta innebär att endast jurister kan komma i fråga för befattningen som generaldirektör för Konsumentverket.

Motionen

I motion L23 av Marianne Carlström m.fl. (s, v) föreslås att kravet i lagen om marknadsdomstol m.m. på att KO, tillika Konsumentverkets generaldirektör, skall vara jurist tas bort. Motionärerna anför att kravet på att KO skall vara jurist har motiverats av att KO:s uppgifter i stor utsträckning är av kvalificerad juridisk natur. Utvecklingen under senare år har dock visat att KO-funktionen i viss utsträckning kan sägas ha blivit en formalitet. KO har visserligen det yttersta ansvaret för KO-funktionens rättsliga ingripanden men agerar sällan personligen. I stället är det ställföreträdande KO och byråchefer vid KO-sekretariatet som självständigt handlägger de rättsliga ingripanden som ankommer på KO-funktionen. Konsumentverkets nuvarande och kommande uppgift som central konsumentmyndighet är inte heller begränsad till det rättsliga området. Uppgiften är i stället i hög grad inriktad på att tillvarata konsumenternas intressen på ett generellt plan genom förhandlingar, information och annan verksamhet. Mot denna bakgrund är kravet på att KO skall vara jurist inte motiverat. Genom att ta bort kravet på att KO skall vara jurist kan framtida generaldirektörer rekryteras bland en bredare krets av kvalificerade ledare. I motionen begärs ett tillkännagivande om vad som sålunda anförts.

Remissyttrandena

Utskottet beslutade den 18 maj 2006 att motionen skulle bli föremål för remissbehandling. Remissyttrandena har avgetts av Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Uppsala universitet, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Konkurrensverket, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och Sveriges advokatsamfund.

Svea hovrätt anser att den beredning som skett inte ger ett tillfredsställande underlag för att ta ställning till den föreslagna lagändringen och avstyrker därför förslaget.

Stockholms tingsrätt anför att man inte finner att de av motionärerna angivna motiven för att kravet på att KO skall vara jurist bör föranleda någon ändring i tidigare ställningstagande och avstyrker därför förslaget.

Uppsala universitet anför, med hänvisning till att det ankommer på KO att i olika sammanhang föra talan vid domstol samt att i viss utsträckning meddela förelägganden och ålägganden, att lagkravet på juristkompetens bör kvarstå.

Marknadsdomstolen har från de synpunkter som domstolen har att beakta inte något att erinra mot motionsförslaget.

Konsumentverket framhåller att KO:s uppgifter innebär att göra juridiska bedömningar av rättsläget samt att inte bara föra talan i processer för konsumentkollektivet utan också för enskilda konsumenter, som grupper eller individuellt, för att utveckla rättpraxis på konsumentskyddsområdet. Enligt verket skulle ett borttagande av kravet på juristkompetens leda till en klar försvagning av möjligheten att hävda konsumenternas intressen genom KO-funktionen. Konsumentverket förordar därför i första hand att motionen avstyrks. Verket anför vidare att ett alternativ till motionsförslaget skulle kunna vara att personalunionen av generaldirektör och KO upplöses, så att Konsumentombudsmannen blir en egen funktion inom myndigheten underställd generaldirektören. Även detta alternativ innebär dock enligt verket att juristkravet för Konsumentombudsmannen bör bibehållas.

Allmänna reklamationsnämnden (ARN) ifrågasätter lämpligheten och rimligheten av att förena befattningen som KO med befattningen som generaldirektör och chef för Konsumentverket och anser att övervägande skäl talar för att funktionerna bör skiljas åt, samtidigt som KO-funktionen likasom nu administrativt bör finnas inrymd i Konsumentverket. Om en sådan lösning inte kommer i fråga har nämnden för sin del inte någon erinran mot att det formella behörighetskravet på att KO skall vara jurist tas bort. Uppdraget som myndighetschef är enligt nämndens mening betydligt mer vidsträckt än uppgiften som KO och kräver en kompetens och erfarenheter som inte nödvändigtvis följer med den som kvalificerade jurister besitter. Den rättsliga kompetens som krävs för att utöva KO-funktionen kan, anser nämnden, tryggas genom att man ser till att ställföreträdande KO och byråcheferna på KO-sekretariatet har den nödvändiga kompetensen.

Konkurrensverket anser att underlaget inte är tillräckligt för att kunna ta ställning i frågan.

Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) motsätter sig en förändring av samma skäl som Konsumentverket och tillägger att kravet på juridisk kompetens är av yttersta vikt för rättssäkerheten.

Sveriges advokatsamfund har ingen erinran mot förslaget.

Lagrådet

Utskottet beslutade den 30 maj 2006 att också inhämta Lagrådets yttrande över motionen.

I yttrandet konstaterar Lagrådet att KO:s juridiska uppgifter utökats, bl.a. KO:s direkta medverkan i enskilda konsumenters rättstvister. Skälen för att KO skall vara jurist har inte försvagats, och vid ett bifall till det i förevarande proposition framlagda lagförslaget är det naturligt att kräva att hon eller han skall vara jurist. Lagrådet avstyrker därför motionens förslag.

Vidare anför Lagrådet följande. ”Sedan år 1976 gäller den ordningen att generaldirektören i Konsumentverket tillika är konsumentombudsman. Detta medför alltså att generaldirektören måste vara jurist. Om det bedöms angeläget att Konsumentverkets generaldirektör inte skall vara jurist – t.ex. därför att verket, till skillnad från KO-funktionen, står inför nya och vidgade arbetsuppgifter som inte har juridisk karaktär – kan en lösning vara att skilja befattningarna åt och ge konsumentombudsmannen en självständig ställning. Som Konsumentverket framhåller i sitt yttrande till lagutskottet över motionsförslaget är det dock en styrka för generaldirektören att samtidigt vara KO. Det finns under alla omständigheter inte något beredningsunderlag för ett beslut om uppdelning skall kunna tillstyrkas.”

Utskottets ställningstagande

KO-ämbetet inrättades år 1971 för att svara för tillsynen av lagstiftningen om otillbörlig marknadsföring och oskäligen avtalsvillkor. Den marknadsrättsliga lagstiftningen och systemet för övervakning inom konsumentområdet, med en ombudsman som för talan om förbud eller andra åtgärder inför Marknadsdomstolen, byggdes upp enligt förebild från konkurrensbegränsningsområdet.

Vid inrättandet av KO-ämbetet ansågs det nödvändigt att ombudsmannen hade juridisk utbildning och goda allmänna ekonomiska kunskaper. Vidare ansågs det att ombudsmannen måste ha en särskild insikt i marknadsföringsfrågor. Därutöver förutsattes att till ämbetet inte skulle komma att utses andra personer än sådana som fyller mycket höga krav på allmänna juridiska kvalifikationer. Det syntes dock inte lämpligt att också ställa upp krav på domarerfarenhet som ett oeftergivligt behörighetsvillkor.

När Konsumentverket och KO slogs samman år 1976 förenades befattningen som ombudsman med befattningen som verkschef för det utvidgade Konsumentverket. Samtidigt inrättades KO-sekretariatet. Vid sekretariatet handläggs de formella rättsliga ingripandena, exempelvis stämningsansökningar och vitesförelägganden. Ställföreträdande KO, tillika chef för KO-sekretariatet, och byråchefer vid sekretariatet handlägger självständigt de rättsliga ingripanden som ankommer på KO-funktionen.

Efter en närmare analys av vad som anförts och framkommit i frågan om kompetenskraven för KO kan lagutskottet inte komma till någon annan slutsats än att tiden nu måste anses mogen för en förnyad prövning om den nuvarande ordningen för utseende av ledningen av Konsumentverket och en särskilt inrättad KO-funktion är ändamålsenlig. Kombinationen av en i huvudsak självständig rättslig KO-funktion med uppgiften att vara chef för en förvaltningsmyndighet med ett betydligt vidare verksamhetsom-

råde, också utanför det rättsliga området, är – som Allmänna reklamationsnämnden också påpekat i sitt remissvar – unik i Sverige. Som framhålls i motionen och i några av remissyttrandena kan den nuvarande ordningen med juristkrav på KO synas väl formalistisk, och med nu 30-åriga erfarenheter av den nuvarande ordningen måste det, såvitt utskottet kan bedöma, finnas skäl att pröva andra ordningar för Konsumentverkets ledning.

Utskottet är emellertid inte berett att inom ramen för förevarande ärendet ta ställning till hur en eventuell framtida ordning skall utformas. Det får i stället ankomma på regeringen att låta utreda frågan och därefter återkomma till riksdagen. I sammanhanget bör även de alternativ som förts fram från bl.a. Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden och Lagrådet belysas ytterligare.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L23, som sin mening ge regeringen till känna.

Reservationer

1. **Principiella och övergripande frågor, punkt 1 (m, fp, kd, c)**

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L18 yrkande 1, 2005/06:L21 yrkande 1, 2005/06:L290 yrkande 1, 2005/06:L310 yrkande 1 och 2005/06:L319 yrkande 1.

Ställningstagande

Konsumentmakt och valfrihet är mål som bara kan tillgodoses inom ramen för marknadsekonomin. En väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Den enskilda individen skall kunna göra sitt val och tryggt kunna förlita sig på sin egen kunskap, sunda lagar och en lyhörd och ansvarstagande marknad som stöd. Konsumentpolitik måste också ge konsumenten möjlighet att välja sunda och säkra varor och tjänster. En konsumentpolitik byggd på ett ovanifrånperspektiv tar ifrån den enskilda konsumenten både inflytande och bestämmanderätt och minskar således den verkliga konsumentmakten. Att konkurrensutsätta totalreglerade delar av ekonomin är ett viktigt redskap för att stärka konsumentmakten, och konsumenternas ställning måste stärkas också vad gäller offentligt finansierade produkter och tjänster. Fritt in- och utträde på marknaden, fri prisbildning och fri konkurrens är viktiga förutsättningar för en fungerande marknad och därmed för verklig konsumentmakt. Detta måste vara utgångspunkten för hela konsumentpolitiken och ligga till grund för grundläggande ställningstaganden inom området.

Riksdagen bör med bifall till motionerna L18 yrkande 1, L21 yrkande 1, L290 yrkande 1, L310 yrkande 1 och L319 yrkande 1 tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

2. Nya mål för konsumentpolitiken, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om mål för konsumentpolitiken (avsnitt 6.1) och godkänner vad som i reservationen föreslås om nya mål för konsumentpolitiken. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L22 yrkande 2, bifaller delvis motion 2005/06:L22 yrkande 1 och avslår proposition 2005/06:105 punkt 3.

Ställningstagande

Regeringens ambition att sätta ett enda övergripande mål för konsumentpolitiken riskerar att ytterligare öka sammanblandningen av mål och medel inom konsumentpolitiken. Delmålen som regeringen anger är vaga och innebär inga ökade ambitioner jämfört med de tidigare målen. Särskilt svårt att följa regeringens resonemang blir det när regeringen förlägger flera viktiga mål till den del som behandlar strategi. Här återfinns förslag som rätteligen borde höra hemma på mål- eller delmålnivån, eftersom de till stor del har karaktären av att vara mål för politiken snarare än de ”verktyg” som regeringen pratar om. Uppställningen av mål för konsumentpolitiken faller enligt motionärerna helt enkelt sönder och konsumentpolitiken urholkas. Vår slutsats är att det föreslagna nya målet för konsumentpolitiken inte bör godkännas av riksdagen. Det är varken konkret eller mätbart.

I stället bör riksdagen besluta om en ny målstruktur för konsumentpolitiken med mer väldefinierade målformuleringar. En utgångspunkt för sådana mål skulle kunna vara att de tre målen globaliseringsmålet, hållbarhetsmålet och jämlikhetsmålet görs till övergripande mål för konsumentpolitiken i enlighet med vad som närmare utvecklas i motion L22.

Därmed bifaller riksdagen motion L22 yrkande 2, bifaller delvis motion L22 yrkande 1 och avslår proposition 2005/06:105 punkt 3.

3. Systematisk uppföljning, punkt 3 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L22 yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens beskrivning av hur måluppfyllelsen av förslagen skall följas upp är påtagligt vag. I stället för konkreta beskrivningar talas allmänt om löpande uppföljning genom ”nyckeltal och indikatorer”. Riksdagen bör ges möjlighet att lämna synpunkter på den övergripande utformningen.

Vi föreslår en ny modell för konkreta och mätbara indikatorer som visar hur konsumenterna själva bedömer utvecklingen. Myndigheternas strukturerade måluppföljning bör kompletteras med årliga enkäter till allmänheten. Systemet skulle göra det möjligt att år för år följa hur konsumenterna själva betygsätter t.ex. utbud, produktsäkerhet och service inom olika väldefinierade sektorer (hotell- och restaurangtjänster, VVS-arbeten, bilverkstäder, vitvaror, hemförsäkringar osv.). Även konsumentaspekter på offentligt finansierade tjänster som äldreomsorg eller barnomsorg skulle med fördel kunna inkluderas i sådana kartläggningar. Vi vänder oss också mot att regeringen i den aktuella propositionen redovisar att ”berörda myndigheter” skall följa och analysera ”olika marknaders funktionssätt och prisutveckling”. De flesta av myndigheterna torde i själva verket redan ha sådana uppdrag. Vad regeringen anför är alltså i realiteten ganska betydelselöst. Skall ambitionen förverkligas måste den också följas upp med tydliga direktiv i regleringsbrev.

Vad vi nu med anledning av motion L22 yrkandena 3 och 5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Konsumenträtten inom EU, punkt 4 (fp)

av Jan Ertsborn (fp) och Martin Andreasson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L22 yrkande 6 och 2005/06:L290 yrkande 3.

Ställningstagande

För att uppnå en gemensam marknad som har konsumenternas förtroende är det, enligt vår mening, nödvändigt att vissa områden inom konsumenträtten harmoniseras ytterligare. Det räcker alltså inte med gemensamma minimiregler för att garantera den europeiska konsumenten ett fullgott konsumentskydd. I det sammanhanget vill vi framhålla att det i många fall

inte är de sakliga skillnaderna i medlemsstaternas lagstiftning som är problemet utan själva det faktum att det förekommer skillnader. Vetskapen därom leder till att det skapas ett psykologiskt hinder mot att handla utomlands.

I dag är det inte politiskt möjligt att genomföra en total harmonisering av det konsumenträttsliga regelverket inom hela EU. Skillnaderna är fortfarande alltför stora mellan olika länder i synen på t.ex. reklam eller säkerhetskrav för produkter för barn, frågor där det inte finns någon anledning för Sverige att pruta på de höga ambitioner och den höga skyddsnivå vi har i dagens nationella lagstiftning. Men för att Sverige skall kunna utöva sitt inflytande på bästa möjliga sätt inom unionen måste vi våga formulera vår vision för vad som är ett önskvärt mål att sträva mot inom EU. Regeringen bör agera i enlighet med detta.

Vad vi nu har anfört med anledning av motionerna L22 yrkande 6 och L290 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Konsumentverket, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L319 yrkande 2.

Ställningstagande

Konsumentverket har den dubbla rollen att dels vara marknadsvårdande och utöva marknadskontroll, dels företräda den ena parten på marknaden i en opinionsbildande roll. Konsumentverkets myndighetsutövning bör enligt vår mening separeras från de opinionsbildande uppgifterna och verksamheten begränsas till de rent produktkontrollerande uppgifterna samt tillsyn över den konsumenträttsliga lagstiftningens efterlevnad.

Efter riksdagens tidigare tillkännagivande med denna innebörd har regeringen inte presenterat någon samlad analys av denna fråga och vilka åtgärder som bör vidtas. Däremot har Konsumentverket självt gjort en överenskommelse med Sveriges Konsumentråd om att tidningen Råd & Rön framöver kommer att utges av Sveriges Konsumentråd. Vi välkomnar det, men detta befriar givetvis inte regeringen från ansvaret att efterkomma riksdagens tillkännagivande i frågan. Vi förutsätter därför att regeringen tar frågorna på större allvar och snarast återkommer till riksdagen med en redovisning av vad man avser att göra med anledning av de krav som riksdagen redan har ställt.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motion L319 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

6. Konsumentvägledning, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L22 yrkande 10, 2005/06:L290 yrkande 10 och 2005/06:L319 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:L20 yrkandena 1 och 2, 2005/06:L332 yrkande 1 och 2005/06:L337.

Ställningstagande

Kommunal konsumentvägledning är ofta bra just därför att den befinner sig nära konsumenten. I dag finns det inget obligatoriskt åtagande för kommunerna att hålla sig med konsumentvägledning och ingen tydlig ambitionsnivå. Verksamheten utformas olika. Det har diskuterats i närmare trettio år huruvida konsumentvägledning skall vara obligatorisk och ifall nivån på service och rådgivning skall sättas med centrala politiska beslut.

Trots det stora värde som konsumentrådgivningen har finner vi inte skäl att göra den till ett obligatoriskt åtagande för kommunerna. Det är en sådan fråga som det bör ankomma på den kommunala politiska församlingen och ingen annan att ta ställning till. Vi avvisar därför den av regeringen aviserade utredningen av hur en hög och likvärdig nivå kan uppnås i hela landet.

Vi anser vidare att regeringen i stället borde ta ytterligare initiativ till åtgärder för att konsumentvägledningen skall nå ut till ekonomiskt svaga grupper i samhället. Bland annat skulle metoder för en uppsökande verksamhet behöva utvecklas för att nå ut med viktig information till dessa grupper.

Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna L22 yrkande 10, L290 yrkande 10 och L319 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

7. Kunskapsbyggande, punkt 7 (m, c)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L310 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att skolungdomar bör ges möjlighet att lära sig privatekonomi på ett konkret och praktiskt sätt i grundskolan. Privatekonomi och grundläggande konsumentskydd bör också vara ett möjligt tillvalsämne på gymnasiet. Regeringens tankar om detta går visserligen i rätt riktning men når inte ända fram. Uppdraget till Konsumentverket bör utformas i enlighet med detta.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motion L310 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

8. Konsumentorganisationer, punkt 8 (m, kd, c)

av Inger René (m), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L22 yrkande 7, 2005/06:L290 yrkande 11 och 2005/06:L319 yrkande 4 och avslår motion 2005/06:L19.

Ställningstagande

Konsumentfrågorna har i Sverige i det närmaste monopoliserats av stat och kommun, medan det i många andra länder, där det inte finns så starka statliga verk, finns stora och starka civila konsumentorganisationer. Vi har fått bekräftat att regeringens förslag att Sveriges Konsumentråd skall få utökat statligt stöd ”inom ramen för tillgängliga medel” innebär att stödet till andra konsumentorganisationer minskar.

Vi vill vidare stärka den frivilliga konsumentvägledningen. En större del av de offentliga resurser som i dag anslås till myndigheter bör fördelas till det civila samhället i form av fristående konsumentorganisationer. Det bör ankomma på regeringen att ta initiativ till åtgärder för att främja den frivilliga konsumentvägledningen.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna L22 yrkande 7, L290 yrkande 11 och L319 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

9. Konsumentorganisationer, punkt 8 (fp)

av Jan Ertsborn (fp) och Martin Andreasson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L22 yrkande 7 och 2005/06:L290 yrkande 11 och avslår motionerna 2005/06:L19 och 2005/06:L319 yrkande 4.

Ställningstagande

De viktigaste insatserna i konsumentpolitiken är kanske den enskilda rådgivningen och stödet. Värdet av politiska insatser på central nivå eller god konsumentlagstiftning faller om konsumenterna inte får den hjälp som många gånger krävs för att kunna hävda sin rätt. Även om regeringen talar väl om behovet av stöd är det ännu ett område där det saknas konkreta förslag.

Vi anser att den frivilliga konsumentrörelsen skall få ökat ekonomiskt stöd från staten. Det ligger en inneboende risk i att konsumentfrågorna "förstatligas" om det enbart är stat och kommun som agerar som konsumenternas företrädare. Fristående organisationer som agerar på sina medlemmars uppdrag och inte statens spelar en mycket viktig roll för att enskilda konsumenters intressen skall kunna tas till vara.

Regeringens förslag om att Sveriges Konsumentråd skall få utökad statligt stöd "inom ramen för tillgängliga medel" innebär att stödet till andra konsumentorganisationer minskar. Detta är inte godtagbart. Vi anser i stället att statens samlade bidrag till fristående konsumentorganisationer skall höjas med 10 miljoner kronor per år utan att detta går ut över annan konsumentpolitisk verksamhet. Detta skapar utrymme för en faktisk höjning av ambitionerna.

Riksdagen bör, med bifall till motionerna L22 yrkande 7 och L290 yrkande 11 och avslag på motionerna L19 och L319 yrkande 4, som sin mening tillkännage för regeringen vad som anförs i reservationen.

10. Funktionshindrade konsumenter, punkt 9 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L290 yrkande 9.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är det angeläget att regeringen uppmärksammar funktionshindrade konsumenters situation på ett bättre sätt, bl.a. vad gäller fysisk tillgänglighet i butiksmiljö och vid källsortering. Som redovisats i propositionen har det vidtagits vissa åtgärder på området. Enligt vår uppfattning borde dock frågan ges en större prioritet av regeringen.

Vad som sålunda anförs i reservationen bör riksdagen, med bifall till motion L290 yrkande 9, som sin mening ge regeringen till känna.

11. Lagkostnadskommission, punkt 10 (m)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L310 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är angeläget att se över och utvärdera den konsumenträttsliga lagstiftningen i Sverige. Flertalet lagar om produktsäkerhet, producentansvar och konsumentskydd är i och för sig effektiva och rimliga. Regelmassan har dock vuxit betänkligt. Tvingande lagstiftning har en kostnad som konsumenterna i slutändan får betala. Lagstiftningen har dessutom successivt gjort det svårare för mindre företag att utmana etablerade aktörer, vilket urholkar konkurrensen. Mot denna bakgrund bör det tillkallas en statlig lagkostnadskommission med uppgift att dels klarlägga den konsumenträttsliga lagstiftningens kostnader för konsumenterna, dels se över behovet av lagstiftningen. Regeringen bör ta initiativ till inrättandet av en sådan kommission.

Vad som sålunda anförs i reservationen bör riksdagen, med bifall till motion L310 yrkande 8, som sin mening ge regeringen till känna.

12. Konsumenträtt inom offentlig verksamhet, punkt 11 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L21 yrkande 3, 2005/06:L22 yrkande 4, 2005/06:L310 yrkande 7 och 2005/06:L319 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi konstaterar liksom tidigare att många av de tjänster som betyder mest för medborgarna är offentligt producerade eller offentligt styrda, samtidigt som konsumentmakten är svagare på dessa områden. I syfte att stärka konsumenternas ställning inom den offentligt finansierade sektorn bör det göras en översyn av lagstiftningen för att så långt som möjligt ge bl.a. konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin. Vi förutsätter att regeringen snarast återkommer med förslag som uppfyller dessa krav som riksdagen redan tidigare har ställt.

Vad som sålunda anförts i reservationen bör riksdagen, med bifall till motionerna L21 yrkande 3, L22 yrkande 4, L310 yrkande 7 och L319 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

13. Prisinformation, punkt 12 (fp)

av Jan Ertsborn (fp) och Martin Andreasson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L290 yrkande 5 och avslår motion 2005/06:L243.

Ställningstagande

Tydliga regler med krav på prisinformation är en viktig del av konsumenträtten. Det nuvarande regelverket är dock för detaljrikt i vissa avseenden. Vi anser därför att det bör övervägas om reglerna vad gäller skyltning har fått en sådan utformning att de tillgodoser genuina konsu-

mentintressen som inte kan lösas på annat sätt och – om så är fallet – på vilket sätt resurser skall kunna tillskapas för att bevaka efterlevnaden av regelverket.

Det kan diskuteras om det som komplement till kraven på prisinformation inne i själva butiken är befogat att ha särskilda skyltningsregler. En ytterligare aspekt på detta är att det är resurskrävande att bevaka efterlevnaden av skyltningsregeln, och om efterlevnaden inte bevakas riskerar den bristande respekten för denna regel att smitta av sig på respekten för prisinformationslagen som sådan.

Regeringen bör låta närmare utreda frågan.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad vi med bifall till motion L290 yrkande 5 har anfört.

14. Märkning av kläder, punkt 13 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L21 yrkande 7, 2005/06:L201, 2005/06:L290 yrkande 4 och 2005/06:L312.

Ställningstagande

Det svenska regelverket med obligatorisk skötselmärkning upplevs av flertalet konsumenter som en viktig hjälp i vardagen. Konsumentmakten ökar om man inför klädköpet får klar och tydlig information om hur textilierna bör skötas, eftersom klädernas faktiska kostnad under hela användningstiden i högsta grad påverkas av tvättregler m.m. Ett plagg som inte kan tvättas i maskin eller som kräver annan särskild behandling är dyrt att vårda.

För att frihandeln skall fungera inom EU är det önskvärt att man har gemensamma regler om vilken konsumentinformation som skall vara obligatorisk. Sverige bör därför aktivt verka för att de positiva svenska erfarenheterna av obligatorisk skötselmärkning inte negligeras i utarbetandet av gemensamma regleringar på Europainivå.

Vi föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad vi med bifall till motionerna L21 yrkande 7, L201, L290 yrkande 4 och L312 anför.

15. Märkning av päls, punkt 14 (v, c)

av Tasso Stafilidis (v) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L21 yrkande 9.

Ställningstagande

Med utgångspunkt i ett konsumentperspektiv är det mycket viktigt att det finns märkning på de produkter som finns att köpa på marknaden. Utan ett fungerande system för märkning blir det ju omöjligt för konsumenter att kunna avgöra vad man köper. I dag finns uppenbara brister i märkningssystemen. Dels finns det ingen uttrycklig skyldighet för producenter och handlare att upplysa om vilken typ av päls som används, dels är det uppenbart att en del producenter medvetet väljer att inte märka sina produkter så att det t.ex. framgår vad det är för sorts päls. Producenterna väljer då troligen att saluföra sina skinnprodukter med falsk märkning. Det är därför viktigt att regeringen snarast tar initiativ till att införa ett regelverk för märkning av pälsprodukter så att alla konsumenter enkelt och lätt kan se vilka djur produkterna kommer ifrån.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion L21 yrkande 9.

16. Märkning av livsmedel, punkt 15 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L21 yrkandena 2 och 8 samt 2005/06:L377 och avslår motion 2005/06:L21 yrkande 6.

Ställningstagande

För fläskkött och annat rent kött finns inte samma tvingande regler om ursprungsmärkning som för nötkött. Jag anser att allt kött skall vara tydligt märkt med var djuret är fött, uppväxt, slaktat och styckat. Jag kräver vidare bl.a. att tydliga standardiserade innehållsförteckningar för livsmedel skall arbetas fram och att ett standardiserat regelverk för ursprungsmärk-

ning av livsmedel på restauranger upprättas. Vidare anser jag att innehållsförteckningarna på livsmedel tydligt skall ange om en vara innehåller genetiskt modifierad organism (GMO).

Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Jag föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad jag med bifall till motionerna L21 yrkandena 2 och 8 samt L377 anfört.

17. Märkning av livsmedel, punkt 15 (c)

av Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L21 yrkandena 2, 6 och 8 samt avslår motion 2005/06:L377.

Ställningstagande

För fläskkött och annat rent kött finns inte samma tvingande regler om ursprungsmärkning som för nötkött. Jag anser att allt kött skall vara tydligt märkt med var djuret är fött, uppväxt, slaktat och styckat. Jag kräver vidare bl.a. att tydliga standardiserade innehållsförteckningar för livsmedel skall arbetas fram och att ett standardiserat regelverk för ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger upprättas. Vidare bör Sverige inom EU arbeta för att miljömärkningen harmoniseras i syfte att underlätta konsumenternas miljöval. Jag anser också att innehållsförteckningar på livsmedel tydligt skall ange om en vara innehåller genetiskt modifierad organism (GMO).

Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Jag föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad jag med bifall till motion L21 yrkandena 2, 6 och 8 anfört.

18. EU-blomman, punkt 16 (kd)

av Yvonne Andersson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ530 yrkande 14.

Ställningstagande

Det är enligt min uppfattning angeläget att EU-blomman vidareutvecklas till att även omfatta livsmedel. Det behövs också en ordentlig revidering och stärkande av EU-blomman så att bl.a. livscykelanalyser får ökad betydelse. En enhetlig märkning som alla har förtroende för är viktigt, samtidigt får det inte ske på bekostnad av en alltför krånglig byråkratisk process.

Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som sålunda anförts i reservationen bör riksdagen, med bifall till motion MJ530 yrkande 14, som sin mening ge regeringen till känna.

19. Offentliggörande av livsmedelskontroller, punkt 17 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L22 yrkande 13.

Ställningstagande

Regeringen aviserar en kommunal försöksverksamhet med offentliggörande av resultat från livsmedelskontroller i form av s.k. smileys eller dekal, som snabbt och enkelt ger konsumenten en bild av hur den aktuella livsmedelsbutiken eller restaurangen klarade den senaste kontrollen.

Vi anser att erfarenheterna från de länder där liknande system redan finns är så positiva att det vore en omväg att börja med försöksverksamhet. Frågan är utredd och verksamheten bör permanentas snarast, under förutsättning att de berörda näringsidkarna i hela landet kan förlita sig på en fungerande livsmedelskontroll som ger underkända näringsställen möjlighet till ny kontroll inom kort tid.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion L22 yrkande 13.

20. Reklam riktad till barn, punkt 19 (kd, c)

av Yvonne Andersson (kd) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ530 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:L352 och 2005/06:L378.

Ställningstagande

Barns kostvanor påverkas i stor utsträckning av reklam och medier. I marknadsföringslagen är reklam riktad till barn inte särskilt reglerad. Lagen förbjuder inte reklam till barn, och lagen föreskriver inte heller särskilda krav för marknadsföring riktad till barn.

EU:s konsumentministrar träffade i maj 2005 en politisk överenskommelse om ett förslag till direktiv om otillbörliga affärsmetoder. Sverige röstade emot förslaget, eftersom det innebär att vi inte får behålla våra strängare nationella regler annat än under en övergångsperiod. Konsumentverket/KO anser att direktivet i sin nuvarande lydelse skulle leda till ett sämre konsumentskydd och medföra både rättsosäkerhet och tillämpningsproblem. I direktivet nämns inget om förbud mot marknadsföring riktad till barn; i hela dokumentet nämns ordet ”barn” på ett enda ställe i en parentes. Det är därför viktigt att Sverige i ministerrådet driver frågan om att särskilda restriktioner skall gälla reklam riktad till barn.

Riksdagen bör tillkänna för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion MJ530 yrkande 4.

21. Reklam riktad till barn, punkt 19 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L352 och avslår motionerna 2005/06:L378 och 2005/06:MJ530 yrkande 4.

Ställningstagande

Den reklam som riktar sig till barn är ofta synnerligen könssegregerande. Det vore därför bra om reklam som riktar sig till barn inte bara granskas restriktivt ur ett hälsoperspektiv utan även granskas ur ett genusperspektiv.

Utvecklingen i dagens samhälle går, trots ett oupphörligt jämställdhetsarbete, inte bara i jämställd riktning utan visar också på en allt större kroppsfixering och könsrollsuppdelning. Detta märks inte minst i den reklam som riktar sig till barn. Med tanke på att det är oerhört viktigt att värderingar om jämställdhet lyfts fram så tidigt som möjligt i ett barns utveckling är det felaktigt att barnreklamen så ofta motverkar vårt jämställdhetsarbete.

Regeringen bör därför tillse att genusperspektivet uppmärksammas i kommande insatser på detta område.

Riksdagen bör tillkänna för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion L352.

22. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 (m, fp)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L22 yrkande 14.

Ställningstagande

Sexism och könsrollsschabloner kan inte förbjudas bort. En eventuell utredning i en sådan riktning vore en återvändsgränd som bara betydde att värdefull tid gick förlorad. Vi anser att det för att få bort könsdiskriminerande attityder ur marknadsföringen krävs att enskilda konsumenterna använder sin makt att välja och välja bort. Hellre än att näringsidkare som spelar på grumliga könsrollsfördomar får påhälsning av polisen skall de få påhälsning av konsumenterna som förklarar att de vägrar köpa deras varor.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motion L22 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

23. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 – motiveringen (kd)

av Yvonne Andersson (kd).

Ställningstagande

Ett samhälle som erkänner alla människors lika och okränkbara värde måste reagera när kvinnor systematiskt kränks och utnyttjas. De sexklubbar som finns i Stockholm utgör i det sammanhanget ett mycket allvarligt, konkret problem. Bilar, försedda med stora reklamskyltar med lättklädda kvinnor, gör reklam för klubbarna. Den bild av kvinnor som sprids är kränkande. Vi har en lag som förbjuder sexköp samtidigt som reaktioner och åtgärder uteblir helt vid reklam som bjuder ut kvinnor till försäljning.

Allt fler medborgare har reagerat på sexualiseringen av det offentliga rummet och på den objektifiering av kvinnan och hennes kropp det medfört. Det är dags att se över regleringen för könsdiskriminerande reklam.

Regeringen har sagt sig vilja avvakta resultatet av det arbete den påbörjat när det gäller sexualiseringen av det offentliga rummet och vill satsa på riktlinjer, självreglerande organ och påverkanskanaler utanför lagstiftningen. Problemet är bara att de som ligger bakom sexklubbarnas verksamhet inte är mottagliga för opinionsbildning eller för att medverka till självreglering.

Anmälningarna till Näringslivets etiska råd mot könsdiskriminerande reklam har mer än fördubblats de senaste åren. Men det är inte till någon nytta för rådet att behandla dem eftersom sexklubbarna, i motsats till de flesta seriösa företag, inte bryr sig om rådets uttalanden.

Jag anser att det gått för långt när kvinnor systematiskt kränks och förnedras i reklam, och jag anser därför att regeringen skall tillsätta en utredning som får i uppgift att utarbeta förslag till förbud mot reklam som kränker människovärdet på det vis som exempelvis porrblibarna gör och mot reklam för sexuella tjänster.

24. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 – motiveringen (v)
av Tasso Stafilidis (v).

Ställningstagande

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men i dag är det offentliga rummet ockuperat av könsdiskriminerande bilder. Ingenstans kommer vi undan. Att konsumenter ständigt matas med schablonbilder som framställer kvinnor och män som objekt påverkar naturligtvis arbetet med att uppnå jämställdhet och jämlikhet mellan könen på ett mycket negativt sätt. Det är därför helt oacceptabelt att kränkande sexuella anspelningar används i reklamen för att sälja varor och tjänster. Det går inte att välja bort denna reklam själv eftersom den även finns utomhus.

Jag anser att den könsdiskriminerande reklamen är ett allvarligt samhällsproblem som redan nu kräver kraftfulla åtgärder. Ett förbud är den enda möjligheten att sätta stopp för sådan reklam. Det vore samtidigt en nödvändig signal om att förnedringen av det kvinnliga könet är oacceptabel. Frågan om det bör lagstiftas om ett förbud mot könsdiskriminerande reklam har utretts tillräckligt, och tiden är således mogen för att se över hur en sådan lagstiftning skall utformas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om förbud mot könsdiskriminerande reklam.

25. Telefonförsäljning, punkt 22 (m, fp, kd, c)
av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L18 yrkande 4, 2005/06:L21 yrkandena 10 och 11 samt 2005/06:L22 yrkande 11 och avslår motionerna 2005/06:L260 och 2005/06:L328.

Ställningstagande

Vi motsätter oss att det kommer att utredas ett krav på konsumenternas godkännande på förhand för marknadsföring via elektroniska medier. Det är inte rimligt att enskilda oseriösa företags agerande skall leda till kollektiv bestraffning också av seriösa näringsidkare. Vi vill också peka på möjligheten att använda NIX-registret för att minimera problemet. I stället bör regeringen låta utreda relevant lagstiftning för att överväga hur rättssäkerheten kan ökas genom tydliga bestämmelser om avslut och uppgörelse om köp vid telefonförsäljning m.m. Detta kan även innebära initiativ på EU-nivå.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna L18 yrkande 4, L21 yrkandena 10 och 11 samt L22 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

26. Vissa frågor om försäkringar, punkt 23 (kd, v, c)

av Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L21 yrkande 5.

Ställningstagande

Många som tecknar en hemförsäkring utgår från att försäkringen även täcker skador orsakade av våld i hemmet. Flertalet försäkringsbolag har emellertid gjort undantag i försäkringsvillkoren för rätten till ersättning när försäkringstagaren utsatts för våld i hemmet av närstående. Enligt vår mening är det tydligt att avtalsfriheten i detta fall vilar på en manlig norm, vilket leder till orimliga konsekvenser för kvinnor och barn som blivit miss-handlade av en annan familjemedlem. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även gäller för personer som utsatts för våld av en medförsäkrad familjemedlem.

Vi anser också att en bestämmelse som motverkar diskriminering bör inlemmas i försäkringsavtalslagen och att när en potentiell försäkringsgivare, till sjuk- eller livförsäkring, kräver en journalkopia från kundens

befintliga försäkringsbolag så skall försäkringstagaren få en kopia skickad till sig med uppgift om vem som har fått ut uppgiften. Regeringen bör även i dessa delar återkomma med förslag till lagstiftning.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion L21 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

27. E-handel, punkt 24 (fp)

av Jan Ertsborn (fp) och Martin Andreasson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:T500 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:L21 yrkande 4, 2005/06:L391 och 2005/06:T500 yrkandena 3 och 11.

Ställningstagande

En rad institutionella och juridiska reformer krävs för att underlätta den elektroniska handelns utveckling. E-handeln går över nationella gränser, vilket gör det nödvändigt med fungerande regelverk internationellt. Här ligger ett stort ansvar på EU att utveckla gemensamma regelverk inom EU-området men också att verka globalt i samma riktning.

Ett generellt problem har hittills varit att såväl svenska som internationella ansatser till lagstiftning på IT-området i alldeles för hög grad utgått från problem och tekniker som snabbt blir inaktuella. Det är helt fel angreppssätt. Lagstiftningen måste i stället ta sikte på det generella och teknikneutrala för att kunna fungera långsiktigt. Behovet av speciallagstiftning för elektronisk handel är egentligen ganska litet, medan behovet av att harmonisera olika länders lagar och praktiskt användbara tillämpningar av befintliga regelverk och avtal är stort. Det är framför allt säkerheten kring själva transaktionerna som är en politisk fråga.

Regeringen bör låta utreda dessa frågor.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion T500 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

28. E-handel, punkt 24 (c)

av Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L21 yrkande 4 och 2005/06:L391 samt avslår motion 2005/06:T500 yrkandena 2, 3 och 11.

Ställningstagande

Jag anser att den elektroniska handeln, inkluderande den handel som är gränsöverskridande, bör omfattas av ett bra skydd för konsumenterna. Det nuvarande skyddet är inte tillräckligt och därför finns det skäl för att se över detta. Vid översynen bör bl.a. behovet av ett fungerande regelverk internationellt för e-handel och behovet av en lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering uppmärksammas.

Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna L21 yrkande 4 och L391, som sin mening ge regeringen till känna.

29. Tvistlösning utom domstol, punkt 25 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L18 yrkande 3, 2005/06:L22 yrkande 9 och 2005/06:L290 yrkande 8.

Ställningstagande

Regeringen har numera en positiv inställning till olika tvistlösningsalternativ. Arbetet på området borde dock föras vidare genom att regeringen omedelbart låter utreda hur möjligheterna till alternativ tvistlösning kan breddas. Vid den redan aviserade översynen av formerna för tvistlösning i Allmänna reklamationsnämnden bör också andra, privata och/eller branschvisa tvistlösningsorgan inkluderas i utredningens uppdrag. På samma sätt bör även behovet av enkla och smidiga alternativ till domstol vid gränsöverskridande handel utredas. Regeringen bör vidare ge sitt stöd till det arbete som pågår inom EU med att utveckla system för alternativ tvistlösning i konsumentfrågor.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna L18 yrkande 3, L22 yrkande 9 och L290 yrkande 8, som sin mening ge regeringen till känna.

30. Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister, punkt 27 (m)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister, med den ändringen att i 2 § "kronofogdemyndighet" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten", och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:105 punkt 1 och motion 2005/06:L18 yrkande 2 och avslår motion 2005/06:L22 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi motsätter oss såväl den föreslagna utvidgningen som förlängningen. Det är knappast förtroendeingivande att regeringen lägger fram lagförslag som skall gälla på försök. Förslag till riksdagen bör vara väl förberedda, förankrade och utredda; det lämpar sig inte att testa nya lagar.

Flertalet remissinstanser har också påpekat för regeringen att det föreligger uppenbar risk för intresse- och jävskonflikter om Konsumentombudsmannen agerar ombud samtidigt som Konsumentverkets eget regelverk prövas. Att regeringen utan djupare resonemang säger sig ha svårt att se några sådana intressekonflikter eller jävssituationer känns tyvärr knappast som en garanti för att så inte blir fallet. De dubbla rollerna i rättsprocesserna är uppenbara.

Regeringen bör låta utreda frågorna på nytt och därefter återkomma till riksdagen med väl förberedda, förankrade och utredda förslag.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till motion L18 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

31. Konsumentombudsmannens medverkan i vissa tvister, punkt 27 (fp, c)

av Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp) och Viviann Gerdin (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister, med de ändringarna att i 2 § "kronofogdemyndighet" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten" och att i övergångsbestämmel-

serna orden ”och gäller till utgången av december månad 2011” skall utgå. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:L22 yrkande 8, bifaller delvis proposition 2005/06:105 punkt 1 och avslår motion 2005/06:L18 yrkande 2.

Ställningstagande

Konsumentombudsmannens möjlighet att driva vissa tvistemål av t.ex. principiellt viktig natur är bra för praxisbildningen på det konsumenträttsliga området. Vi anser också att erfarenheterna av lagen hittills, och den utvärdering som har gjorts, är så goda att det inte finns några tungt vägande skäl mot att företa både utvidgning och permanentning genast. De remissinstanser som varit skeptiska har på ett övertygande sätt bemötts i propositionen. Lagens tillämpning på hela det konsumenträttsliga området kan inte ses som något avgörande skäl att vänta med en permanentning av en framgångsrik och värdefull försökslag.

Vi anser att det vore en fördel om lagen kunde göras permanent redan nu. Därför bör riksdagen biträda förslaget till utvidgning men besluta att avskaffa tidsbestämningen. Därmed bifaller riksdagen motion L22 yrkande 8 och bifaller delvis proposition 2005/06:105 punkt 1.

32. Behörighetskrav för Konsumentombudsmannen, punkt 28 (m, fp, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Henrik von Sydow (m) och Mia Franzén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion 2005/06:L23.

Ställningstagande

Enligt vår mening äger de överväganden som gjordes i samband med KO-ämbetets inrättande alltså giltighet. Ett borttagande av kravet på juristkompetens skulle, enligt vår mening, leda till en inte försvarbar försvagning av möjligheterna att hävda konsumenternas intressen.

Vi kan därför inte ställa oss bakom förslaget i motion L23 och avstyrker således motionen.

Särskilda yttranden

1. Konsumentvägledning, punkt 6 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

Enligt min mening krävs det mer långsiktiga satsningar för att utveckla en konsumentvägledning som kan komma alla konsumenter till godo. Jag utgår från att även regeringen inser detta, varför jag avstår från att reservera mig i denna del. Jag kommer dock att följa utvecklingen och om så krävs återkomma med nya förslag på området.

2. Könsdiskriminerande reklam, punkt 20 (c)

Viviann Gerdin (c) anför:

Angående könsdiskriminerande reklam har Centerpartiet föreslagit att ett råd inrättas med en bred sammansättning av representanter för att få en fördjupad och nyanserad diskussion och analys av vad som anses könsdiskriminerande. Till rådet skall konsumenter kunna anmäla reklam som de anser könsdiskriminerande. Rådet bör bestå av representanter från medier, såväl ägare som journalister, samt konsumenter och brukare. Majoriteten i detta råd skall bestå av konsumenter. Ett väl fungerande etiskt råd som granskar reklam och medier både ur ett könsdiskriminerande perspektiv och ett jämställdhetsperspektiv är en angelägen fråga för oss i Centerpartiet. Ett råd med en sammansättning i enlighet med vårt förslag kommer att få en betydligt starkare roll än dagens uddlösa organisation som Näringslivets etiska råd mot könsdiskriminerande reklam är. Med hänvisning till att vi föreslagit detta i en kommittémotion som behandlas i annat utskott så avstår jag här från att föreslå något liknande nu.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:105 Trygga konsumenter som handlar hållbart — Konsumentpolitikens mål och inriktning:

1. Riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.
2. Riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för konsumentpolitiken (avsnitt 6.1).

Följdmotioner

2005/06:L18 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marknadsekonomi och fri konkurrens som mål för konsumentpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning med syfte att öka möjligheterna till alternativ tvistlösning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marknadsföring med godkännande på förhand.

2005/06:L19 av Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att driva på utvecklingen av en kraftfull konsumentorganisation för att öka konsumenternas egna möjligheter att bilda opinion och påverka i konsumentfrågor i Sverige och inom EU.

2005/06:L20 av Krister Örnjäder (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta ett 020-nummer för att stärka konsumentskyddet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att lokalisera ett konsumentrådgivningscentrum till Kalmar län.

2005/06:L21 av Viviann Gerdin m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsumentpolitik som gör att konsumenten har möjlighet att välja sunda och säkra varor och tjänster.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om märkning för sunda och säkra livsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tjänster angående utbildning, omsorg och vård skall omfattas av konsumentskyddet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elektronisk handel.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentssäkra och könsneutrala försäkringar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU skall arbeta för att miljömärkningen harmoniseras inom EU för att underlätta konsumenternas miljöval.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU skall arbeta för att krav på tvättmärkning eller skötselråd i kläder inte skall betraktas som ett handelshinder.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att innehållsförteckningen på livsmedel tydligt skall ange om en vara innehåller GMO.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pälsprodukter i handeln skall vara märkta med djurart och djurens ursprungsland.
10. Riksdagen avslår förslaget om att utreda en lagstiftning där marknadsföring via elektroniska medier, såsom telefonförsäljning, kommer att kräva konsumentens godkännande på förhand.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur telefonförsäljare via ett tydligt avslut och uppgörelse om köp skall kunna öka rättssäkerheten för konsumenterna.

2005/06:L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för konsumentpolitiken.
2. Riksdagen beslutar om ny målstruktur för konsumentpolitiken i enlighet med vad som anges i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya indikatorer för konsumentpolitiken.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av den konsumenträttsliga lagstiftningen i syfte att åstadkomma en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på verksamheter oavsett om de är i privat eller offentlig regi.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om direktiv till berörda myndigheter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk strategi för enhetlig konsumenträtt i EU.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat statligt stöd till den frivilliga konsumentrörelsen.
8. Riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister med den ändringen att orden ”och gäller till utgången av december månad 2011” utgår ur övergångsbestämmelserna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tvistlösning utanför domstol.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunal konsumentvägledning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefonförsäljning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om standardisering.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. smileys för att tillkännage resultatet av livsmedelskontroller i matbutiker och restauranger.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om könsdiskriminerande reklam.

2005/06:L23 av Marianne Carlström m.fl. (s, v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. på att Konsumentombudsmannen, tillika Konsumentverkets generaldirektör, skall vara jurist skall tas bort.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:L201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av konsumentupplysning för klädköpare.

2005/06:L243 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av mer informativa jämförpriser.

2005/06:L260 av Ulla Wester (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av förstärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning.

2005/06:L290 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt konsumentmakt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om harmonisering av konsumentregler inom EU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skötselråd på kläder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prisinformationslagen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tvistlösning utom domstol vid gränsöverskridande handel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen för funktionshindrade konsumenter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentvägledning för ekonomiskt svaga konsumenter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till frivilligorganisationer på konsumentområdet.

2005/06:L310 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentpolitikens mål och inriktning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade kunskaper som konsumentpolitisk satsning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om produktsäkerhet även för offentliga tjänster.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning rörande kostnaderna för den konsumentpolitiska lagstiftningen.

2005/06:L312 av Rigmor Stenmark och Viviann Gerdin (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att behålla tvättmärkning/skötselråd i kläder.

2005/06:L319 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsumentpolitikens mål och inriktning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utredning av Konsumentverkets framtida verksamhet och organisation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om konsumentvägledning för ekonomiskt svaga grupper.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stärka den frivilliga konsumentvägledningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att den konsumenträttsliga lagstiftningens tillämpningsområde skall utvidgas till att även omfatta offentligt finansierad och styrd verksamhet.

2005/06:L328 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om telefonförsäljning.

2005/06:L332 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda möjligheten att ge Konsumentverket i uppdrag att tillhandahålla och organisera konsumentvägledare i kommunerna.

2005/06:L337 av Tomas Eneroth och Anita Jönsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ökat samhälleligt ansvar för konsumentrådgivning i hela landet.

2005/06:L352 av Yoomi Renström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att reklam riktad till barn granskas ur ett genusperspektiv.

2005/06:L376 av Barbro Feltzing och Ulf Holm (båda mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i marknadsföringslagen (1995:450) om s.k. önskad reklam enligt vad i motionen anføres.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Statskontoret bör få i uppdrag att finna lösningar på problemet med spam.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att företagen bör ingå i en opt-in-lösning.

2005/06:L377 av Kerstin Engle och Anita Jönsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ursprungsmärkning av varor i handeln.

2005/06:L378 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reklam riktad till barn.

2005/06:L391 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av trygghet vid elektronisk handel.

2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fungerande regelverk internationellt för e-handel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för den elektroniska handeln vad gäller bl.a. behovet av lagstiftning som främjar digitala signaturer och kryptering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre konsumentstöd på IT-området.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att söka en internationell reglering av spam, mejlbombning m.m.

2005/06:MJ530 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att Sverige inom EU driver frågan om att särskilda restriktioner skall gälla för reklam riktad till barn.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla EU:s miljömärkning, EU-blomman.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister

dels att 2 § skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

I en tvist mellan en konsument och en näringsidkare, *som gäller en finansiell tjänst*, får Konsumentombudsmannen biträda konsumenten såsom ombud vid allmän domstol och kronofogdemyndighet om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars *finns särskilda skäl för det*.

I en tvist mellan en konsument och en näringsidkare får Konsumentombudsmannen biträda konsumenten såsom ombud vid allmän domstol och kronofogdemyndighet om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars *finns ett allmänt konsumentintresse av att tvisten prövas*.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1997 och gäller till utgången av december månad 2006.

Lagen tillämpas även på ärenden i vilka Konsumentombudsmannen beslutat om sitt biträde före utgången av december månad 2006.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1997 och gäller till utgången av december månad 2011.

Lagen tillämpas även på ärenden i vilka Konsumentombudsmannen beslutat om sitt biträde före utgången av december månad 2011.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 2004:1314.

2 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

Härigenom föreskrivs att det i marknadsföringslagen (1995:450) skall införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 a §

Marknadsstörningsavgift skall betalas till Kammarkollegiet inom trettio dagar efter det att domen vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i domen.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, skall Kammarkollegiet lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

BILAGA 3

Remissyttranden

På lagutskottets begäran har yttranden över motion 2005/06:L23 avgivits av Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Konkurrensverket, Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco), Sveriges advokatsamfund och Sveriges Konsumentråd.

Svea hovrätt

Svea hovrätt har anfört:

Frågan om att ta bort kravet på att Konsumentombudsmannen (KO) skall vara jurist har tidigare utretts. Konsumentpolitiska kommittén 2000 anförde t.ex. i sitt slutbetänkande – i samband med ett förslag om att KO skulle integreras i Konsumentverket – att kravet borde tas bort (se SOU 2000:29 s. 395 f.). Regeringen ansåg emellertid att KO:s ställning i förhållande till Konsumentverket inte borde ändras, och kravet på att KO skall vara jurist kom att kvarstå (jfr prop. 2000/01:135, s. 78 f.).

Det kan noteras att KO:s möjlighet att föra talan vid domstol därefter utökats genom ikraftträdandet av lagen (2002:599) om gruppåtgång.

I den proposition som har föranlett nu aktuell motion (prop. 2005/06:105) behandlas konsumentpolitikens mål och inriktning med ett brett grepp. Som en av flera delar i en strategi för att nå de mål som ställs upp i propositionen föreslås att KO:s befogenheter vad avser tillsyn och tvistlösning skall ökas. Bland annat föreslås att KO:s möjlighet att föra konsumenters talan ytterligare skall förstärkas (se a. prop. 40 ff. och 60 ff.). I propositionen berörs inte det krav som finns på att KO skall vara jurist.

Hovrätten anser mot denna bakgrund att den beredning som skett av nu aktuell fråga – genom en motion och ett i utskottets kansli upprättat lagförslag, som skickats på remiss med mycket kort yttrandetid – inte ger ett tillfredsställande underlag för att ta ställning till den föreslagna lagändringen.

Hovrätten avstyrker därför förslaget.

Stockholms tingsrätt

Stockholms tingsrätt har anfört:

Rubricerade motion har väckts i anledning av proposition 2005/06:105 jämte ett inom lagutskottets kansli upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m m. Den fråga som väcks i motionen är om det nuvarande kravet på att Konsumentombudsmannen (KO) är jurist skall tas bort.

I 11 § lagen (1970:417) lagen om marknadsdomstol m m föreskrivs att KO skall vara jurist. Motionärerna föreslår att detta krav tas bort. Som skäl för att ta bort kravet på juridisk utbildning för KO anger motionärerna att KO-funktionen i viss utsträckning har blivit en formalitet då KO sällan agerar personligen. Vidare skall enligt 5 § förordningen (1995:868) med instruktion för Konsumentverket (Instruktionen) verkets generaldirektör samtidigt vara KO. Då verkets uppgift enligt motionärerna inte är begränsad till det rättsliga området kan framtida generaldirektörer sökas bland en bredare krets av kvalificerade ledare om kravet på juridisk utbildning tas bort.

Frågan om huruvida kravet på att KO skall vara jurist skall tas bort har tidigare varit föremål för överväganden i samband med behandlingen av prop. 2000/01:135. Där behandlades ett förslag om att överföra KO:s samtliga befogenheter till Konsumentverket och om att kravet på att verkets chef var jurist borde slopas. Då gjorde regeringen den bedömningen att någon ändring av KO:s ställning inte borde göras.

Stockholms tingsrätt finner inte att de av motionärerna angivna motiven för att kravet på att KO skall vara jurist bör föranleda någon ändring i tidigare ställningstagande.

KO har många uppgifter som kräver juridiskt kunnande. Han eller hon skall i vissa fall biträda en konsument som ombud vid domstol (lagen 1997:379 om försöksverksamhet avseende medverkan av KO i vissa tvister). KO kan enligt lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden göra ansökan hos Marknadsdomstolen om förbud mot oskäliga avtalsvillkor. Förelägganden i enlighet med denna lag och även förelägganden enligt 21 § marknadsföringslagen skall jämlikt 14 § Instruktionen vara undertecknade av KO. Vidare kan KO, när det är påkallat ur allmän synpunkt, jämlikt 14 b § Instruktionen väcka offentlig grupptalan i tvister som rör nyttigheter som tillhandahålls konsument huvudsakligen för enskilt bruk och kan också enligt 14 a § Instruktionen göra anmälan till Allmänna reklamationsnämnden om grupptalan. Detta är enbart några exempel på de situationer där KO har att föra talan vid domstol.

Visserligen utförs mycket av det juridiska arbetet inom Konsumentverket av personal underställd generaldirektören i enlighet med de delegationsmöjligheter som finns. Utan delegation åvilar emellertid dessa uppgifter generaldirektören jämlikt 21 § verksförordningen (1995:1322). Den delegation som kan ske till annan är begränsad i 9 § Instruktionen såtillvida som delegation inte får ske till annan än jurist. Skulle kravet på att KO, och då även på Konsumentverkets generaldirektör, är jurist tas bort, skulle generaldirektören knappast – mot bakgrund av att enbart jurist kan utföra vissa arbetsuppgifter – själv vara behörig att utföra dessa uppgifter, trots att han eller hon enligt verksförordningen är skyldig att avgöra dem. Det kan även ifrågasättas om han eller hon kan delegera uppgifter han eller hon själv inte är behörig att utföra.

En mycket viktig uppgift för KO och Konsumentverket är vidare att verka för att lagstiftning på det konsumenträttsliga området efterföljs. För att framgångsrikt kunna utföra detta för konsumenter så viktiga arbete är av stor vikt att KO:s ställning inom detta område inte kan ifrågasättas. Genom att KO inte är jurist kan KO-rollen riskera att förlora i prestige, varigenom KO:s inflytande kan komma att minska.

Sammantaget avstyrker därför Stockholms tingsrätt det i motionen framförda förslaget om ändring i lagen om marknadsdomstol m.m. om att det inte skall vara ett krav att KO är jurist.

Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden

Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden har anfört:

Trygga konsumenter – Förslag till riksdagsbeslut

Underlaget innehåller ett förslag att kravet att Konsumentombudsmannen skall vara jurist borttages ur lagen (1970:417) om marknadsdomstol. Flera argument anförs härför, i synnerhet svårigheterna att hitta sådana lämpliga personer. Flera tunga argument talar dock enligt Juridiska fakultetsnämndens uppfattning emot en sådan lösning i regelsystemets nuvarande utformning. Det är KO som enligt lag skall driva mål om bl.a. marknadsföring och oskäligen avtalsvillkor (MFL 38 §, AVL 4 §). KO kan också själv meddela förelägganden och ålägganden rörande ärenden av mindre vikt (MFL 21 §). Dessa uppgifter ingår alltså inte i Konsumentverkets tillsynsansvar. Detta upplägg kan diskuteras. Så länge KO enligt lag har uppgifter med dömande inslag och ett tydligt uppdrag vad gäller att föra mål till domstol är det dock nämndens mening att KO bör vara jurist. För att understryka betydelsen av detta krav bör detta också fortsättningsvis framgå i lagen (1970:417) om marknadsdomstol.

Marknadsdomstolen

Marknadsdomstolen har anfört:

Marknadsdomstolen har, från de synpunkter som domstolen har att beakta, inte något att erinra mot det i motionen framlagda förslaget.

Konsumentverket

Konsumentverket har anfört:

I motionen föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kravet i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. på att Konsumentombudsmannen, tillika Konsumentverkets generaldirektör, skall vara jurist skall tas bort.

I motionen framförs att nackdelen med det nuvarande kravet att KO skall vara jurist är det begränsade urval personer som kan komma i fråga för befattningen som Konsumentverkets generaldirektör. Kravet på att KO skall vara jurist har motiverats av att KO:s uppgifter i stor utsträckning är av kvalificerad juridisk natur. I motionen anförs att utvecklingen under senare år har visat att KO-funktionen i viss utsträckning kan sägas ha blivit en formalitet. KO har visserligen det yttersta ansvaret för KO-funktionens rättsliga ingripanden, men agerar sällan personligen.

De uppgifter som enligt instruktionen för Konsumentverket ligger på KO-funktionen är

- att i domstol ansöka om förbud, åläggande eller marknadsstörringsavgift,
- att underteckna vitesförelägganden enligt marknadsföringslagen och lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
- att göra anmälan om grupptalan till Allmänna reklamationsnämnden samt

– att väcka offentlig grupptalan enligt lagen om grupprättegång när KO anser att det är motiverat från allmän synpunkt.

I en tvist mellan en konsument och en näringsidkare, som gäller en finansiell tjänst, får KO biträda konsumenten såsom ombud vid allmän domstol och kronofogdemyndighet om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars finns särskilda skäl för det (lag 1997:379 om försöksverksamhet avseende medverkan av KO i vissa tvister). Enligt prop. 2005/06:105 föreslås att denna talerätt utvidgas till att gälla alla konsumenttvister som har betydelse för rättstillämpningen eller där det annars finns ett allmänt intresse av att tvisten prövas.

Därutöver kan KO föra talan i andra länder i mål där ett företag är etablerat i annat EU-land (direktivet om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen) vid överträdelse av vissa konsumentskyddsdirektiv samt besluta i frågor som rör gränsöverskridande ingripanden enligt förordningen om gränsöverskridande samarbete.

KO:s uppgifter innebär således att göra juridiska bedömningar av rättsläget samt att inte bara föra talan i processer för konsumentkollektivet utan också för enskilda konsumenter, som grupper eller individuellt, för att utveckla rättspraxis på konsumentskyddsområdet.

Enligt rättegångsbalken (RB 12:1) skall som rättegångsombud brukas den som rätten med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet finner lämplig att vara ombud i målet.

Av nödvändighet kan inte dessa processuella uppgifter alltid utföras av KO personligen utan utövas med bistånd av KO-sekretariatet som enligt instruktionen skall utföra KO:s uppgifter. Även om inte KO själv uppträder i domstol, något som skiftat mellan olika befattningshavare, måste dock KO i egenskap av den högst ansvarige för de formella ingripandena och den som delegerar rätten att föra talan till stf KO, kunna göra kvalificerade juridiska bedömningar. För så inte är fallet riskerar detta att försvaga KO-funktionen. Det kan också ifrågasättas om rätten att uppträda som rättegångsombud i enskilda tvister kan härledas genom delegation från en konsumentombudsman som inte själv kan föra talan vid domstol.

I motionen anförs att kravet på juristkompetens inte ställs upp för de andra tematiska ombudsmännen och inte heller för justitieombudsmännen (JO). Att inte kräva juristkompetens är dock inte detsamma som att dessa befattningar skulle tillsättas av icke-jurister. I detta fall föreslås uttryckligen att konsumentombudsmannen bör rekryteras från en bredare krets av kompetenta ledare och därmed lika gärna kunna vara en person utan juristkompetens. Enligt Konsumentverket skulle detta leda till en klar försvagning av möjligheten att hävda konsumenternas intressen genom KO-funktionen.

Andra organisatoriska alternativ för KO:s organisatoriska ställning har tidigare diskuterats bl.a. i betänkandet Konsumentombudsmannens ställning (DsFi 1983:2). Utredaren ansåg att effektivitetsskäl talade för att behålla uppgifterna som generaldirektör respektive konsumentombudsman på samma person.

Enligt verkets uppfattning har nämnda skäl alltså bäring och vidare är det en klar styrka för generaldirektören att även kunna uttala sig som Konsumentombudsman och kunna göra de rättsliga överväganden som är så viktiga för verkets arbete. Konsumentverket förordrar därför att motionen i första hand avstyrks med denna motivering.

Om man ändå vill göra det möjligt att utse annan än en kvalificerad jurist till verkets generaldirektör bör personalunionen av GD och KO upplösas, så att Konsumentombudsmannen blir en egen funktion

inom myndigheten underställd generaldirektören. Även detta alternativ innebär dock att juristkravet för Konsumentombudsmannen bör bibehållas. En sådan ordning kan tillgodoses genom en instruktionsändring.

Allmänna reklamationsnämnden (ARN)

Allmänna reklamationsnämnden (ARN) har anfört:

Bakgrund

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor med huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken.

Av 5 § förordningen (1955:868) med instruktion för Konsumentverket följer att verkets generaldirektör är chef för verket och att generaldirektören också är konsumentombudsman (KO). Som ersättare för generaldirektören i dennes egenskap av konsumentombudsman finns det en ställföreträdande konsumentombudsman.

Enligt 11 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. utses KO av regeringen för viss tid. Enligt samma paragraf skall KO också vara jurist.

KO:s uppgift är att föra talan och meddela förelägganden och förbud enligt marknadsföringslagen (1995:450) och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Till KO:s uppgifter hör också att föra grupptalan enligt lagen (2002:599) om grupprättegång och förordningen (2004:1034) med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden. KO har vidare befogenhet att biträda konsumenter som ombud vid allmän domstol i vissa tvister enligt lagen (1997:378) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.

Inom Konsumentverket finns ett KO-sekretariat med uppgift att biträda KO i dennes uppgifter enligt marknadsföringslagen och lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Enligt verkets instruktion är ställföreträdande KO chef för KO-sekretariatet.

Motionens förslag

I den remitterade motionen föreslås att kravet i lagen om marknadsdomstol m.m. på att KO skall vara jurist tas bort. Som skäl anges i huvudsak

- att något motsvarande formellt behörighetskrav inte finns för andra ombudsmannafunktioner, såsom t.ex. JO, JämO, DO, eller för chefer för andra myndigheter med liknande funktioner, t.ex. Konkursverket,
- att KO-funktionen i viss utsträckning har blivit en formalitet då KO sällan agerar personligen,
- att Konsumentverkets nuvarande och kommande uppgift som central konsumentmyndighet inte är begränsad till det rättsliga området,
- att ett avskaffande av kravet på att KO skall vara jurist gör det möjligt att rekrytera framtida generaldirektörer bland en bredare krets av kvalificerade ledare.

Allmänna reklamationsnämndens synpunkter

Nämnden kan till att börja med konstatera att kombinationen av en i huvudsak självständig rättslig KO-funktion med funktionen att vara chef för en förvaltningsmyndighet med ett betydligt vidare verksamhetsområde – också utanför det rättsliga området – är unik i Sverige. Kombinationen av de två funktionerna tillkom för trettio år sedan. Utvecklingen har därefter lett till att KO-funktionen i allt mindre

utsträckning har kommit att utövas av KO personligen samtidigt som Konsumentverkets verksamhetsområde och uppgifter har utvidgats till att omfatta allt fler och andra områden, inte minst genom vårt medlemskap i EU.

I takt med att den statliga förvaltnings- och arbetsgivarpolitiken har utvecklats har också allt större krav kommit att ställas på de statliga myndigheternas chefer, krav som bland annat kommer till uttryck i 6–10 §§ verksförordningen (1995:1322).

I proposition 2005/06:105 Trygga konsumenter handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning har regeringen föreslagit att Konsumentverket skall tillföras nya uppgifter och ge högre prioritet åt olika uppgifter som redan fullgörs av verket. Myndigheten står alltså inför betydande förändringar av verksamheten. Till detta kommer de förändringar som verket genomgår som en direkt följd av omlokaliseringen till Karlstad. Detta ställer stora krav på den som skall leda myndigheten.

Mot denna bakgrund finns det anledning att ifrågasätta lämpligheten och rimligheten av att förena befattningen som KO med befattningen som generaldirektör och chef för Konsumentverket. Övervägande skäl talar enligt nämndens mening för att funktionerna bör skiljas åt, samtidigt som KO-funktionen liksom nu administrativt bör finnas inrymd i Konsumentverket. En sådan lösning kräver inte några andra författningstekniska åtgärder än en ändring i Konsumentverkets instruktion.

Om en sådan skilsmässa som nämnden förordar mellan de två funktionerna som KO och myndighetschef inte kommer i fråga, har nämnden för sin del inte någon erinran mot att det formella behörighetskravet på att KO skall vara jurist tas bort i enlighet med motionens förslag. De uppgifter som ankommer på Konsumentverkets chef i dennes egenskap av myndighetschef är betydligt mer vidsträckt än uppgiften som KO och kräver en kompetens och erfarenheter som inte nödvändigtvis följer med den som kvalificerade jurister besitter. Den rättsliga kompetens som krävs för att utöva KO-funktionen kan tryggas genom att man ser till att ställföreträdande KO och byråcheferna på KO-sekretariatet har den nödvändiga kompetensen.

Nämnden har inte några författningstekniska invändningar mot det lagförslag som har upprättats inom lagutskottets kansli. Regeringsformen kräver inte att frågan om vem som utser KO eller KO:s behörighet regleras i lag. Det kan därför ifrågasättas om den aktuella lagparagrafen alls behövs.

Konkurrensverket

Konkurrensverket har anført:

I motionen föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att kravet i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. på att Konsumentombudsmannen, tillika Konsumentverkets generaldirektör, skall vara jurist tas bort.

Konkurrensverket konstaterar att motionen inte innehåller någon närmare beskrivning av generaldirektörens för Konsumentverket eller Konsumentombudsmannens arbetsuppgifter och ansvar. Motionen väcker samtidigt frågan om ordningen med att generaldirektören för Konsumentverket samtidigt är konsumentombudsman, vilket infördes 1976, fortfarande är ändamålsenlig. Det är svårt att utifrån underlaget göra en

bedömning av kompetenskraven för befattningen. Konkurrensverket anser att det inte finns ett tillräckligt underlag för att kunna ta ställning i frågan.

Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)

Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco) har anfört:

I en motion till riksdagen har föreslagits att kravet på att Konsumentombudsmannen, KO ska vara jurist ska tas bort.

SACO motsätter sig en sådan förändring av samma skäl som Konsumentverket ingivit i sitt yttrande över motionen. Att konsumenternas högsta företrädare har juridisk kompetens är av yttersta vikt för rättssäkerheten. KO får biträda konsumenter som ombud i domstol om tvisten är av betydelse för rättstillämpningen. Detta innebär kvalificerade juridiska bedömningar som kräver hög kompetens.

Sveriges advokatsamfund

Sveriges advokatsamfund har anfört:

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 18 maj 2006 beretts tillfälle att avge yttrande över motion 2005/06:L23 Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning jämte förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Advokatsamfundet har ingen erinran mot förslaget.

Sveriges Konsumentråd

Sveriges Konsumentråd har anfört:

Sveriges Konsumentråd har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående motion. Efter en diskussion inom rådet har vi beslutat att avstå från denna möjlighet i detta ärende.

BILAGA 4

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-06-01

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, justitierådet Leif Thorsson och regeringsrådet Lars Wennerström.

Kravet att Konsumentombudsmannen skall vara jurist

Riksdagens lagutskott har den 30 maj 2006 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över motion 2005/06:L23 jämte ett inom utskottets kansli upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av föredraganden i lagutskottet Monica Hall.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I motionen föreslås att det i 11 § lagen om marknadsdomstol m.m. intagna kravet att Konsumentombudsmannen skall vara jurist tas bort. Syftet anges vara att bredda basen för rekrytering till befattningen som generaldirektör i Konsumentverket; generaldirektören är enligt 5 § verkets instruktion samtidigt konsumentombudsman.

Vid lagens tillkomst år 1970 uttalades (prop. 1970:57 s. 154) att ombudsmannens uppgifter i stor utsträckning är av juridisk natur. Det ankommer på KO att föra det allmännas talan i (numera) Marknadsdomstolen och avgöra frågor om åtalsanmälan och åtalsmedgivande. KO kommer därför att självständigt öva inflytande på lagtillämpningen, även i principiellt betydelsefulla frågor, t.ex. sådana som rör tryckfrihetens omfattning. Med hänsyn härtill ansågs det redan då vara nödvändigt att KO är jurist. KO:s juridiska uppgifter har sedermera utökats, bl.a. genom KO:s direkta medverkan i enskilda konsumenters rättstvister. Skälen för att KO skall vara jurist har inte försvagats.

Med hänsyn till det anförda och till de uppgifter som Konsumentombudsmannen dessutom kommer att få vid bifall till prop. 2005/06:105 är det enligt Lagrådets mening naturligt att kräva att hon eller han skall vara jurist. Lagrådet avstyrker därför motionens förslag.

Sedan år 1976 gäller den ordningen att generaldirektören i Konsumentverket tillika är konsumentombudsman. Detta medför alltså att generaldirektören måste vara jurist. Om det bedöms angeläget att Konsumentverkets generaldirektör inte skall behöva vara jurist – t.ex. därför att verket, till skillnad från KO-funktionen, står inför nya och vidgade arbetsuppgifter som inte har juridisk karaktär – kan en lösning vara att skilja befattningarna åt och ge Konsumentombudsmannen en självständig ställning. Som Konsumentverket framhåller i sitt yttrande till lagutskottet över motionsför-

slaget är det dock en styrka för generaldirektören att samtidigt vara KO. Det finns under alla omständigheter inte något beredningsunderlag för att ett beslut om uppdelning skall kunna tillstyrkas.